

**MIEJSCE MIASTA WEJHEROWA
W OBSZARZE METROPOLITALNYM
GDAŃSK - GDYNIA - SOPOT**

Krzysztof Hildebrandt

Wejherowo 2016

Spis treści:

Wstęp	3
1. Historia Wejherowa	5
1.1 Znaczenie Wejherowa w okresie międzywojennym (1920-1940).....	5
1.2 Wejherowo w latach 1945-1990	12
1.3 Wejherowo w okresie budowy samorządności 1990-2015	19
2. Obszar Metropolitalny Gdańsk- Gdynia – Sopot	32
2.1 Uwarunkowania Obszaru Metropolitalnego	35
2.2 Silne i słabe strony Obszaru Metropolitalnego	37
2.3 Wizja rozwoju Obszaru Metropolitalnego	40
3. Miejsce Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk- Gdynia – Sopot	44
Zakończenie	50
Bibliografia	52
Wejherowo 2016 rok – galeria zdjęć	53

Wstęp

Obszar metropolitalny, to funkcjonalnie wspólny układ wielu jednostek osadniczych oraz terenów wysoko zurbanizowanych. Cechą wspólną tych terenów jest występowanie funkcji metropolitalnych oraz powiązań funkcjonalnych i ekonomicznych. Obszar metropolitalny pełni rolę głównego, wielofunkcyjnego ośrodka danego regionu. Z reguły są to funkcje wyższego rzędu: ekonomiczne, naukowe i kulturalne. Miasto lub miasta centralne obszaru tworzą tzw. *hub* – centrum rozrządowe całego obszaru, przez które przebiegają wszystkie linie komunikacyjne. We współczesnym świecie, zwłaszcza w krajach rozwiniętych, regiony kontaktują się poprzez obszary metropolitalne.

W 2011 roku rząd polski przyjął Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, w której określono podstawowe funkcje obszarów metropolitalnych oraz przyjęto kryteria do wyznaczania ośrodków metropolitalnych. W koncepcji utworzono listę 10 ośrodków metropolitalnych w Polsce, wśród których znalazło się także Trójmiasto.

Plan zagospodarowania przestrzennego aglomeracji zawiera strukturę ponadregionalnych korytarzy transportowych województwa. Wejherowo w tej strukturze znajduje się w korytarzu północnym (Gdańsk – Lębork - Słupsk) z perspektywą jego włączenia do międzynarodowego korytarza Via/Rail Hanseatica w sieci TEN-T.

Przedstawione powyżej zasady funkcjonowania Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia –Sopot określają także miejsce Wejherowa w tej strukturze i wynikające z tego miejsca zadania dla miasta. Wzrastająca rola metropolii jako ośrodków zarządzających dużymi obszarami pozwala w ramach zintegrowanych działań prowadzić do wszechstronnego ich rozwoju, co w perspektywie przełoży się na rozwój wszystkich samorządów stowarzyszonych w ramach tego obszaru. Osiągnięty będzie również cel nadrzędny, jakim jest poprawa życia mieszkańców całej aglomeracji.

Celem pracy jest zaprezentowanie miejsca Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk – Gdynia - Sopot. Wskazane zostaną też określone role miasta wynikające z zajmowanego miejsca w metropolii. Zostanie przedstawiona historia miasta w okresach 1920 -1940, 1945 - 1990 i 1990 - 2015. W każdym z tych okresów historycznych Wejherowo pełniło określone funkcje wynikające z uwarunkowań politycznych, gospodarczych i kulturalnych. Następnie opisane zostaną różnorodne aspekty Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot zawarte w podstawowym dokumencie, jakim jest Strategia Obszaru, w którym określono strukturę i zadania poszczególnych gmin, podstawowe cele Obszaru,

uwarunkowania tej struktury organizacyjnej, słabe i silne strony Obszaru po perspektywy rozwoju.

1. Historia Wejherowa

1.1. Znaczenie Wejherowa w okresie międzywojennym (1920-1940)

Wejherowo lokalny ośrodek administracyjny

Dzień 10 lutego 1920 roku. Rozpoczyna się nowy rozdział w historii miasta. Skończył się okres zaborów i Wejherowo znowu stało się polskie.

Jednym z ważniejszych elementów mówiących o znaczeniu Wejherowa po 1920 roku, jest fakt pozostawienia w Wejherowie siedziby powiatu wejherowskiego. Powierzchnia nowego powiatu w stosunku powierzchni z okresu zaborów, została znacznie okrojona. Poza granicami pozostały zachodnie gminy przyłączone do niemieckiego powiatu w Lęborku. Natomiast Sopot, przynoszący kasie powiatowej znaczne korzyści finansowe, włączony został do Wolnego Miasta Gdańska. W 1926 roku z uwagi na otrzymanie praw miejskich przez Gdynię, została ona także wyłączona z powiatu wejherowskiego. W 1928 roku nastąpiło połączenie dwóch powiatów: wejherowskiego z puckim, z siedzibą w Wejherowie. Nowa jednostka przyjęła nazwę Powiat Morski. Miastem Wojewódzki był Toruń.

O znaczeniu Wejherowa w przedwojennej administracji świadczy również zamiar umiejscowienia tutaj siedziby zastępcy wojewody dla północnych powiatów Pomorza. W praktyce zamiar ten nie został zrealizowany lecz staroście wejherowskiemu nadano specjalne uprawnienia w stosunku do starostów ościennych, szczególnie w odniesieniu do koordynacji politycznych i gospodarczych działań na podległym terenie.

Wejherowo w latach dwudziestych było silnym ośrodkiem administracyjno – urzędniczym. Były nawet plany wyłączenia miasta z powiatu.

Silna pozycja Wejherowa w okresie międzywojennym była kontynuacją znaczenia Wejherowa w regionie od początków jego powstania(1643). W bardzo szybkim czasie od założenia osady, uzyskała ona prawa miejskie (1650), a miasto ze względu na przemyślaną politykę gospodarczą Jakuba Wejhera, stało się ośrodkiem dominującym w regionie, dystansując istniejące już inne jednostki osadnicze. Wejherowo rozwijało się dzięki rzemiosłu. Od samego początku nosiło miano silnego ośrodka rzemieślniczo – handlowego. Wynikało to z faktu, iż Jakub Wejher nadał nowym mieszkańcom wiele swobód i korzystnych praw. Nadał także prawo zakładania różnych cechów.

Po utracie niepodległości (1772) Wejherowo objęte zostało reformą prawa miejskiego. Ordynacja z 19 listopada 1808 roku nosząca miano *Magna Charta* mówiła o wolności miast pruskich. Przejawiało się to tym, iż Wejherowo, do 1772 roku jako miasto prywatne, przeszło

całkowicie w ręce samorządu. Zniesiono dawne uprawnienia sądowe, Gmina miejska stała się jednostką prawa publicznego, a w 1818 roku miasto zostało ustanowione siedzibą powiatu.

Tak więc, po uzyskaniu niepodległości w 1920 roku, Wejherowo nie straciło na swoim znaczeniu i pełniło nadal wiele społecznych, gospodarczych i administracyjnych funkcji. Stąd władz centralne, z chwilą tworzenia państwowości polskiej, szukając dogodnego ośrodka miejskiego do ulokowania instytucji związanych z gospodarką morską postanowiły zlokalizować je w Wejherowie, mieście bogatego zaplecza administracyjnego. Nie bez znaczenia była też niewielka odległość od morza.

Do 1927 roku istniał w Wejherowie Urząd Marynarki Handlowej oraz Urząd Rybacki przemianowany na Morski Urząd Rybacki (obie instytucje w latach późniejszych przeniesione zostały do Gdyni).

Wzrastająca działalność inwestycyjna w nadmorskich miejscowościach powiatu spowodowała konieczność utworzenia w Wejherowie Biura Zabudowy Wybrzeża oraz Kierownictwa Pomiarów Wybrzeża Morskiego. Z uwagi na znaczny ruch graniczny usytuowano tutaj siedziby Komisariatu Straży Granicznej i Inspektoratu Straży Celnej. Do tego należy dodać instytucje działające na rzecz powiatu m.in. Powiatowy Urząd Ziemski, Powiatowa Kasa Komunalna, Urząd Rozjemczy Powiatu Morskiego, Państwowy Urząd Budownictwa Naziemnego, Inspektorat Szkolny.

Ponadto, Wejherowo posiadało: Urząd Katastralny, Urząd Skarbowy, Urząd Stanu Cywilnego, Sąd Grodzki (przejściowo okręgowy), policję, nadleśnictwo, notariaty, kolej, pocztę. Od 1926 roku miasto stało się także siedzibą dekanatu, którego dziekanem został ks. Edmund Roszczyński.

W Wejherowie stacjonowało w latach dwudziestych kilka oddziałów wojskowych o mniejszym znaczeniu. Przełom nastąpił w 1931 roku, kiedy w wydzierżawionych od Krajowych Zakładów Opieki Zdrowotnej budynkach (przy ul. Sobieskiego) zakwaterowano baon morski liczący ponad dwustu żołnierzy. Po wielu zmianach nazwy owego baonu, w 1937 roku przyjął nazwę „1 Morski Pułk Strzelców”. W przededniu wojny pułk liczył 1 840 oficerów i żołnierzy.

Wyżej wymienione fakty potwierdzają, że Wejherowo okresu międzywojennego było silnym ośrodkiem administracyjno – urzędniczym, promieniującym swą wielością zadań na region, miastem o liczbie ludności przekraczającej w 1921 roku 8 tys. osób, w 1923 roku 10 tys., by w 1930 r. osiągnąć liczbę 13 tys. mieszkańców a w 1939 – ponad 15 tys.

Kończąc podrozdział należy podkreślić, iż związki administracyjne Wejherowa z Gdańskiem w okresie międzywojennym prawie nie istniały. Miastem Wojewódzkim dla Wejherowa był Toruń, urzędy Gdańska nie obsługiwały wejherowian.

Gospodarka. Wejherowa

Odzyskanie przez niepodległą Polskę Pomorza pociągnęło za sobą konsekwencje gospodarcze, wyraźnie widoczne także w Wejherowie. Przez prawie stu pięćdziesięcioletni okres zaborów, miasto wrosło w system gospodarczy państwa niemieckiego, z którym łączyły go wielorakie powiązania, przecięte w 1920 roku granicą państwową. Instytucje bankowe utraciły źródło kredytowania i przez wiele lat, z uwagi na niekorzystny stosunek walut, nie były w stanie spłacić poprzedniego zadłużenia. Utrudniony był także dostęp do rynku pracy zachodniego sąsiada. Warto zauważyć, iż Wejherowo w okresie zaborów położone było daleko od granic państwowych, a po I wojnie światowej stało się miastem nadgranicznym, będąc blisko Wolnego Miasta Gdańska i granicy państwowej z Niemcami. Co znamienne, w owym czasie łatwiej było dotrzeć do Berlina niż do większości polskich ośrodków.

W okresie międzywojennym Wejherowo było największym miastem na północnych ziemiach nowo powstałego państwa polskiego, siedzibą wielu urzędów, a poprzez bliskość morza i jezior miastem atrakcyjnym turystycznie, którego nie można było pominąć nie tylko zwiedzając polskie wybrzeże, ale i podróżując pomiędzy niemieckim Pomorzem a Prusami Wschodnimi.

Dla mieszkańców pierwsze lata niepodległości były okresem niezwykle ciężkim, trudnym do przetrwania, występowały trudności w zaopatrzeniu w żywność, opał. Do połowy lat dwudziestych miasto prowadziło politykę finansową bez budżetu, nie było w stanie sporządzić bilansu. Brak było spisu majątku miejskiego. Trudności trwały do chwili ustabilizowania polskiej waluty i wprowadzenia złotego. Mimo zawirowań finansowo – gospodarczych miasto zaopatrywane było w prąd, gaz z miejskiej gazowni, działały wodociągi (własne ujęcia) i kanalizacja. Działał Zakład Oczyszczania Miasta. Także las miejski zarabiał na siebie.

Przez cały okres międzywojenny władze miasta sukcesywnie remontowały i starały się dbać o wygląd placów i ulic. W tym zakresie najwięcej uwagi poświęcano budowie chodników i brukowaniu ulic oraz rosnącym przy nich drzewom. Jedną z ostatnich inwestycji była całkowita przebudowa placu J. Wejhera zakończona w 1939 r. Nie zdążono postawić przed ratuszem pomnika założyciela miasta – Jakuba Wejhera.

Waga tych przedsięwzięć wynikała z faktu, iż wiązano z nimi wzrost znaczenia grodu Jakuba Wejhera jako centrum turystycznego i kurortowego zaplecza Gdyni. Podkreślanie

walorów turystycznych międzywojennego Wejherowa nie oznaczało braku zakładów przemysłowych, rzemieślniczych czy handlowych. Wręcz przeciwnie – stanowiły podstawowe źródło utrzymania dla znacznej liczby mieszkańców. Były to: fabryka papierosów i cygar, dywanów, cementu, maszyn likierów i cukierków, rzeźnia, fabryka mebli, kawy, krzesel, tartaki, cegielnia, firmy budowlane. Liczne były także firmy rzemieślnicze, usługowe i handlowe. W Wejherowie działały hotele, liczne restauracje i cukiernie, apteki, banki, poczta, sąd, zakłady ubezpieczeń, straż pożarna. Działało targowisko na Placu Jakuba Wejhera i przy ul. Rzeźnickiej, działał szpital, ośrodek zdrowia z poradami opieki nad matką i dzieckiem.

Krótki przegląd podstaw miejskiej gospodarki ujawnia, iż gospodarka miasta potrzebowała nie tylko sprawnego zarządzania ale i spójnej, perspektywicznej wizji rozwoju, połączonej z długofalowym planem rozwoju całego miasta. Do wyraźnego opracowania i przede wszystkim konsekwentnego wcielenia w życie, doszło w połowie lat trzydziestych, co było wynikiem działania i osobowości ostatniego przed 1939 roku burmistrza - Teodora Bolduana.

Jego wizja opierała się na kilku podstawowych przesłankach: bliskości i szczupłości polskiego wybrzeża, powstaniu Gdyni jako silnego ośrodka handlowego i gospodarczego, świadomości, iż Wejherowo jest za słabe by konkurować w handlu i przemyśle, natomiast jest położone w atrakcyjnym krajobrazie i posiada cenne zabytki. Liczono na zainteresowanie polskich turystów w sezonie letnim oraz na niedzielne odwiedziny gdynian. W konsekwencji władze zaczęły dążyć do stworzenia z Wejherowa znaczącego ośrodka turystycznego. W tym celu zrealizowano szereg ważnych inwestycji, takich jak korty tenisowe, basen kąpielowy, stadion. Była także Kalwaria Wejherowska, nie tylko jako miejsce kultu, ale także jako cenny zabytek.

Wejherowo rozwijało się przestrzennie. Powstawały nowe budynki, dzielnice, a także dzielnice willowe. Największego wymiaru nabrało budownictwo dla ubogich. Wytypowano dwa osiedla robotnicze (ul. Gniewowska i Śmiechowo na gruntach hr. Keyserlingka), które zmniejszyły rozmiar bezdomności. Miasto odstąpiło grunt u zbiegu ul. Puckiej i św. Jana, na którym pobudowany został gmach Kasy Chorych (dzisiejsza przychodnia zdrowia), rozbudowany został budynek sądu i więzienia.

Wejherowianie zatrudnieni byli w warsztatach rzemieślniczych, w handlu, w zakładach przemysłowych. Duża część wejherowian pracowała w Gdyni. W okresie międzywojennym Wejherowo miało charakter miasta urzędniczo – robotniczego z ambicjami miasta turystycznego, a o sile gospodarczej miasta decydował w głównej mierze związek z

najbliższym rolniczym zapleczem, na rzecz którego pracowały wejherowskie zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i handlowe.

Podsumowując: z przedstawionego wyżej opisu wyłania się obraz miasta borykającego się na początku lat dwudziestych z nowymi problemami ekonomiczno – gospodarczymi, które były spowodowane odzyskaniem niepodległości - trwała nauka tzw. samorządności i samodzielności. W latach późniejszych nastąpił kryzys światowy, który nie ominął Wejherowa. Miasto uporało się z problemami, rozwijało się i piękniało. Niezmiennie utrzymywało charakter miasta drobnej wytwórczości, rzemiosła, handlu i usług. Nastąpiło pewne *novum*. W związku z budową i rozbudową portu oraz stoczni gdyńskiej wzrastała w Wejherowie liczba robotników dojeżdżających do pracy w Gdyni. Czyżby była to zapowiedź uczynienia za kilkadziesiąt lat z Wejherowa miasta sypialni ?

Kultura i oświata

Charakterystycznym przejawem życia codziennego w międzywojennym Wejherowie było duże zaangażowanie mieszkańców w działalność kulturalną i społeczną. Wynikało to nie tylko z mniejszej niż dzisiaj możliwości korzystania ze środków masowego przekazu. Było również rezultatem wieloletniego dyskryminowania kultury polskiej w okresie zaborów.

Okres międzywojenny, to wielość inicjatyw społecznych, bogactwo życia kulturalnego i sportowego. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych oscylowała około liczby trzydziestu (kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego).

W dwudziestoleciu międzywojennym Wejherowo stało się znaczącym regionalnym ośrodkiem muzycznym. Przyczyniła się do tego m.in. działalność czterech chórów: Harmonii, Lutni, św. Cecylii i Chóru Kościelnego. W Wejherowie odbywały się Zjazdy Śpiewacze, które upowszechniały polską pieśń, unaoczniały także znaczenia Kaszub w kulturze polskiej.

W Wejherowie istniało kilka orkiestr smyczkowych i dętych, samodzielnych lub wyodrębnionych w różnych organizacjach i instytucjach. Swoją orkiestrę posiadało gimnazjum, Ochotnicza Straż Pożarna, parafia Trójcy św. Aktywnie działało Towarzystwo Muzyczne. Jako zapomnianym i mało wymienianym faktem jest istnienie fabryki fisharomii Augustyna Derronia.

O muzycznych zainteresowaniach wejherowian świadczą licznie organizowane w sali hotelu Leona Prusińskiego koncerty i imprezy muzyczne, a na scenie występowali uznani artyści, zespoły, operetka krakowska, poznańska. Podobną rolę spełniała siedziba Kurkowego Bractwa Strzeleckiego tzw. celestat.

Jeszcze większą aktywność wykazywali wejherowianie w działalności teatralnej. Istniejące zespoły teatralne miały amatorski lub półzawodowy charakter. Jeden z pierwszych

powstał w gimnazjum. Prowadzony był przez nauczycieli (m.in. Adama Luterka) a aktorami byli wyłącznie uczniowie. Teatr dawał występy także poza Wejherowem. W Seminarium Nauczycielskim działał Zespół Dramatyczny pod kierunkiem Stanisławy Panek. Powstały także profesjonalne zespoły: Zespół Kaszubski, Kaszubski Teatr Ludowy. Niezależnie od działalności rodzimych teatrów, w Wejherowie często gościły teatry amatorskie z innych miejscowości a nawet uznane sceny zawodowe.

Mimo, iż Wejherowo nie było silnym ogólnopolskim ośrodkiem literackim, to i ta dziedzina sztuki była w mieście obecna. Odbywały się spotkania literackie (wizyta Stefana Żeromskiego), literackie wieczory dyskusyjne. Co należy podkreślić, Wejherowo było znaczącym ośrodkiem literatury kaszubskiej.

Jeżeli chodzi o czasopisma, w latach 1937-1939 ukazywało się w Wejherowie kaszubskie czasopismo „Klëka”. Poza powstałą w 1922 r. „Gazetą Kaszubską” można mówić o mniej lub bardziej nieudanych próbach stworzenia w Wejherowie oddzielnego pisma. Ukazywał się „Dzień Kaszubski”, „Dzień Pomorski”, „Gazeta Kaszubska”, „Gazeta Morska”. Ukazywały się też gazetki środowiskowe, redagowane przez szkoły, instytucje czy stowarzyszenia. Cała działalność czasopiśmiennicza miała ogromne znaczenie dla procesu wychowawczego, prestiżu miasta i jego instytucji, wzrostu świadomości i aktywności społecznej mieszkańców.

Znacznym zainteresowaniem wejherowian cieszyło się czytelnictwo. Wejherowska biblioteka w latach trzydziestych liczyła ok. 500 czytelników, którzy w ciągu roku wypożyczyli ponad 15 tysięcy książek. Księgozbiory posiadały również instytucje i organizacje (biblioteka gimnazjalna, Biblioteka Zarządu Miasta..).

W Wejherowie działało kilka kin prywatnych. Do 1939 r. przetrwały jedynie dwa: „Apollo” i „Casino”.

Odrodzone państwo polskie przywiązywało ogromną wagę do kształtowania obywatelskiej postawy młodego pokolenia. Wejherowo było ważnym dla rozwoju całego regionu ośrodkiem edukacyjnym. Najtrudniejszą barierą w dążeniu do tego celu był brak odpowiedniej bazy oświatowej. Mimo dwudziestoletnich starań żadnej ekipie rządzącej miastem nie udało się wybudować nowego obiektu szkolnego. Coraz więcej uczniów uczyło się w starych budynkach, gdzie na jedną salę przypadało sto dzieci, uczęszczających do niej na trzy zmiany.

Jednocześnie Wejherowo stało się widocznym na Pomorzu ośrodkiem kształcenia nauczycieli. W 1920 r. rozpoczęło działalność Państwowe Nauczycielskie Seminarium Żeńskie, Szkoła Handlowa. Najważniejszą placówką, wywierającą największy wpływ na

środownisko było gimnazjum, od 1922 r. noszące imię Króla Jana III Sobieskiego. Szkolnictwo artystyczne reprezentowała krótko działająca w latach trzydziestych prywatna szkoła muzyczna im. F. Chopina. Także w latach trzydziestych powstała w Wejherowie szkoła specjalna dla dzieci umysłowo chorych i dla dzieci niesłyszących. Działały szkoły powszechne, szkoły przyzakonne i in.

Wejherowo okresu międzywojennego, to miasto wielu religii. Wspólnie koegzystowali ze sobą katolicy, ewangelicy, żydzi, grekokatolicy, baptyści, nawet hodurowcy. Zdecydowaną większość stanowili katolicy.

W 1924 r. nowym proboszczem parafii Trójcy Przenajświętszej w Wejherowie został ks. Edmund Roszczynialski. Miał duże zasługi społeczno-kulturalne dla miasta. Zajmował się szczególnie pracą z młodzieżą oraz bezrobotnymi i ubogimi rodzinami, zwłaszcza wielodzietnymi. Jako administrator kościelny rozbudował w latach [1927-1929](#) kościół farny, doprowadził do renowacji wiele kaplic. Działał też na polu wydawniczym: był autorem licznych artykułów w lokalnej prasie i miesięczniku diecezjalnym. Przygotowywał z młodzieżą liczne spektakle teatralne, jasełka, akademie i spotkania z uroczystą oprawą. Utrzymywał czynne kontakty ze stacjonującym w Wejherowie [1. Batalionem Morskim](#); w październiku [1937](#) r. brał udział w uroczystym poświęceniu jego sztandaru. Parafia była znaczącym ośrodkiem kulturotwórczym, przy którym ogniskowała się spora część życia społecznego okresu międzywojennego Wejherowa. Działało przy niej piętnaście bractw i stowarzyszeń, zrzeszających dzieci, młodzież, osoby dorosłe, robotników, rzemieślników, żołnierzy, inteligencję.

Wejherowo, to także Kalwaria Wejherowska (budowa 1649 – 1666), wielkie dzieło fundacji Jakuba Wejhera, założyciela miasta. To na Kalwarię setki Kaszubów w czasie zaborów przybywało pieszo z odległych zakątków Ziemi Kaszubskiej (pielgrzymki) czytając w języku polskim "kalwaryjki", z których wielu Kaszubów uczyło się języka ojczystego.

Z powyższego wyłania się obraz Wejherowa, miasta rozwiniętej kultury, edukacji i administracji, licznego rzemiosła i handlu, drobnego przemysłu i atrakcji turystycznych, działalności kościoła i istnienia Kalwarii, w hierarchii sieci osadniczej stawia miasto wysoko, pretendując do miana ośrodka o znaczeniu ponadlokalnym.

Wielkie znaczenie Wejherowa w regionie w latach 1920 – 1945 jest bezsporne; to ono, gdyby nie wybuch II wojny światowej, mogło stać się załączkiem budującym aglomerację (wejherowską). Wybuch II wojny i lata powojenne zdeklasowały Wejherowo do roli podrzędnej. Na zmiany należało poczekać do 1990 roku.

1.2. Wejherowo w latach 1945 – 1990

Pierwsze chwile w wyzwalanym spod okupacji niemieckiej przez Armię Czerwoną i Wojsko Polskie Wejherowie, obfitowały w dramatyczne wydarzenia. Do miasta dotarły grupy wycieńczonych więźniów obozu Stutthof. Uruchomiony przez dr. Alfonsa Wojewskiego szpital został po trzech dniach przejęty przez Armię Czerwoną, więc chorych trzeba było przenieść do innych pomieszczeń. Sytuacja sanitarna w mieście była bardzo trudna. Brak leków i podstawowych zabezpieczeń sanitarnych powodował realną groźbę wybuchu epidemii tyfusu.

Aby temu przeciwdziałać oraz zapewnić mieszkańcom bezpieczeństwo, należało szybko zbudować od podstaw lokalną władzę polską, której zadaniem było przejęcie od wojskowych kontroli nad miastem. To wojskowi mieli pełnię władzy tak cywilnej, jak i wojskowej. Oznaczało to zarekwirowanie środków aprowizacyjnych, medycznych oraz transportowych na potrzeby armii. Takie postępowanie wojskowej komendantury spowodowało dramatyczną sytuację ludności cywilnej, pozbawionej praktycznie środków do życia, postawionej wobec groźby epidemii. W związku z ewentualnym wybuchem tyfusu, radziecka komendantura planowała ewakuować całą ludność cywilną miasta i powiatu na teren powiatu słupskiego.

Wobec tych i innych problemów stanęły organizujące się pierwsze władze miejskie. Spontanicznie ukonstytuował się Komitet Obywatelski, którego głównym zadaniem było ułożenie stosunków z Komendantem Wojennym i przygotowanie się do przejęcia władzy w mieście, by zapewnić mieszkańcom bezpieczeństwo. Komitet działał zaledwie pięć dni. Niemile widziana była inicjatywa społeczna. Władzę przejął przysłany przez PPR Zdzisław Bosak. W ten sposób cała władza lokalna – miejska i powiatowa - znalazła się w rękach jednej grupy. PPR umacniała się w lokalnych strukturach władzy i podporządkowywała sobie wszystkie dziedziny życia społecznego i gospodarczego. Zaczął się okres stalinizmu. Rozwiązano organizacje katolickie, drużyny harcerskie tworząc na ich miejsce tzw. czerwone harcerstwo, zlikwidowano organizacje zawodowe i różnego rodzaju stowarzyszenia środowiskowe. Na scenie politycznej zostały tylko organizacje kontrolowane przez partię (Związek Młodzieży Polskiej, Związek Nauczycielstwa Polskiego, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Związek Bojowników o Wolność i Demokrację, Towarzystwo Przyjaźni Polsko – Radzieckiej). Znikła idea społeczeństwa obywatelskiego. Nie oznaczało to jednak, że wzrost presji ze strony państwa nie napotkał biernego oporu wejherowian. Szczególnie młodzież związana z kościołem i środowiskiem niepodległościowym był niechętna podporządkowaniu

się nowej władzy. W Wejherowie pod koniec lat czterdziestych i na początku lat pięćdziesiątych XX wieku działało kilka grup oporu.

W 1950 roku ustawa o terenowych organach jednolitej władzy państwowej zlikwidowała funkcje burmistrzów i starostów, łącząc je w ramach rad z funkcjami przewodniczących ich prezydiów. W ten sposób – niszcząc reguły demokracji - połączono władzę ustawodawczą z władzą wykonawczą.

Nastał okres odwilży, potem małej stabilizacji i lata sześćdziesiąte oraz siedemdziesiąte, które nie należały politycznie do najspokojniejszych, szczególnie na Pomorzu. Wśród ofiar Grudnia było dwóch młodych wejherowian.

Kalendarz życia publicznego wyznaczany był przez dni uświęcone robotniczo – chłopską tradycją i decyzjami najwyższych gremiów politycznych. Najważniejszymi dorocznymi świętami były: 12 marca – dzień wyzwolenia Wejherowa, 1 maja – święto pracy, 9 - maja dzień zwycięstwa, 22 lipca - rocznica ogłoszenia manifestu PKWN, 15 - października święto ludowego wojska polskiego, 7 listopada - rocznica rewolucji październikowej. Z tych okazji odbywały się czyny partyjne i społeczne, organizowano akademie, pochody, przygotowywano wystawy, spotkania z młodzieżą. Odnośnie czynów społecznych, to były one ulubionym składnikiem wszelkich sprawozdań. W ten sposób władza sama przekonywała się o zakresie „spontanicznego” poparcia dla jej inicjatyw. Koniec lat siedemdziesiątych, to lata „niedoboru materiałów, surowców, niedoboru zatrudnienia, wzroście absencji chorobowej, braku dynamicznego rozwoju”. W literaturze ekonomicznej gospodarkę socjalistyczną określa się jako „gospodarkę niedoboru”.

Wejherowo przeżyło sierpień 1980 roku, trudne lata osiemdziesiąte XX wieku ze stanem wojennym. Potem okrążyły stół 1989 i rok 1990 - wybory do samorządu terytorialnego, czas przełomu, zmian na lepsze. Tylko nikt nie wiedział, że będzie to bardzo trudna droga.

W tak funkcjonującym układzie politycznym, w tle toczyło się codzienne życie mieszkańców Wejherowa.

Warto podkreślić, iż lata bezpośrednio po zakończeniu wojny, to przemiany ludnościowe. Dziedzictwo kilkusetletniego kształtowania się lokalnej mapy etnicznej miasta zostało przeformatowane. Miasto opuściła dość duża grupa Niemców, ponadto z tzw. marszu śmierci w Wejherowie została znaczna ilość szutowskiaków, do Wejherowa skierowano osadników z terenów wschodnich, także Kaszubi przybywali do Wejherowa celem polepszenia warunków bytowych. Wszystkie te procesy, odbywające się niemal jednocześnie doprowadziły w konsekwencji do głębokiej zmiany składu ludnościowego, a w ślad za tym i

profilu kulturowego miasta. Po 300. latach w Wejherowie przestała istnieć ludność niemiecka. Tak głębokiej przemiany miasto w swojej historii jeszcze nie przeżyło.

Wejherowo w marcu 1945 roku liczyło 12 tys. osób a już w lutym 1948 - 17,5 tys. Wejherowianie, jak wszyscy Polacy, po wojnie żyli realizując plan trzyletni, potem sześcioletni i kolejne plany pięcioletnie. Zatrudnieni byli w istniejących w miejskich zakładach pracy, takich jak: cementownia, tartak, drukarnia, zakłady odzieżowe Jantar, fabryka obuwia, gazownia, wodociągi, browar i fabryka winno – octowa, piekarnie, rzeźnia, wytwórnia wód gazowanych i inne, zaczęły także odradzać się po okresie stalinizmu warsztaty rzemieślnicze, które w tamtym czasie były z wyjątkową premedytacją „tępione”. Następował rozwój spółdzielczości, kilkakrotnie reorganizowanej (Samopomoc Chłopska, Zgoda, Dobrobyt, Przyszłość, Cement, Społem, kolejarska Jedność...). Zdaniem historyków gospodarczych, do najważniejszych cech gospodarki socjalistycznej należy zaliczyć dominację własności państwowej i własności pseudospółdzielczej, w pełni kontrolowanej przez aparat państwowy.

Miasto na swój sposób rozwijało się, lecz istniały także inne uwarunkowania rozwoju miasta i jego gospodarki. Do nich należy zaliczyć przede wszystkim ukształtowanie się w pełni po 1945 roku aglomeracji Gdańska i Gdyni oraz praktycznie włączenie do niej Wejherowa, szczególnie po uruchomieniu dogodnych połączeń komunikacyjnych. Pod koniec 1957 roku zakończona została pełna elektryfikacja linii kolejowej Wejherowo – Gdynia. Odtąd dojazdy do pracy przestały być utrudnieniem.

W latach sześćdziesiątych zaczęły powstawać pierwsze osiedla mieszkaniowe: Osiedle Harcerskie 1962 rok, Osiedle Tysiąclecia 1965 rok, Osiedle Kaszubskie 1973 rok, Osiedle Chopina 1981 rok. Potem wieżowce przy ul. Kochanowskiego, które zmieniły panoramę miasta i bloki spółdzielni Energetyk.

Rozwój aglomeracji trójmiejskiej zmienił nie tylko powiązania gospodarcze w rejonie wejherowskim, ale też w poważnym stopniu wpłynął na zmianę funkcji samego miasta – od roli obsługi gospodarczej i usługowej terenów byłego powiatu morskiego do funkcji „sypialni” i zaplecza siły roboczej dla zakładów trójmiejskich. To z kolei wpłynęło na zmianę struktury ludności Wejherowa. Silne ruchy migracyjne, związane z rozwojem budownictwa mieszkaniowego, spowodowały wzrost liczby mieszkańców Wejherowa.

Minął już dla Wejherowa czas miasta kaszubskiego. Rozpoczął się proces powolnego zakorzeniania się przybyszów z zewnątrz, którzy w ramach odgórnych przydziałów mieszkań, zostali skierowani do Wejherowa. Konieczność zamieszkania w Wejherowie traktowali jak zsyłkę. Taki rozwój miasta był wynikiem odgórnie przyjętych wskaźników planistycznych,

nie uwzględniających konieczności zrównoważonego rozwoju. Średnio w roku w Wejherowie przybywało od 2,5 do 3 tys. osób z czego większość to była ludność „napływowa”. Trudno było w takich warunkach mówić o możliwościach pełnej integracji mieszkańców i o harmonijnym rozwoju miasta. To spowodowało przerost budownictwa mieszkaniowego nad inwestycjami w sferze usług komunalnych, handlu, oświaty, kultury. Wielu mieszkańców (nie tylko przybyszów ale i wejherowian od lat mieszkających w tym mieście), dojeżdżając do pracy w Trójmieście, tam załatwiała swoje sprawy, łącznie z zakupami. Tak więc przez brak odpowiedniego zaplecza usługowo – handlowo – kulturalnego, osoby te niemal zupełnie nie były związane funkcjonalnie z miastem. Żyli bez konieczności zachodzenia do centrum i śródmieścia Wejherowa.

Wejherowo w ciągu 35. lat potroiło liczbę mieszkańców, z 15,8 tys. w 1950 roku do 42,4 tys. w 1980 roku, w tym ¼ czynnych zawodowo w wieku produkcyjnym pracowała na rynku lokalnym a ¾ związanych było z rynkiem trójmiejskim.

Przedstawione wyżej uwarunkowania rozwoju miasta nie oznaczały, że nie miały miejsca żadne inwestycje w samym Wejherowie. W 1969 roku otwarto tunel na dworze PKP, lata 1966 – 1968 budowa obwodnicy miejskiej, lata 1972 – 73 nowy dworzec PKS, rok 1979 szkoła podstawowa na os. Tysiąclecia, 1979 amfiteatr miejski, 1981 szkoła, żłobek i przedszkole na os. Kaszubskim.

W roku 1982 rząd zdecydował o budowie elektrowni atomowej Żarnowiec. Nastąpił dalszy wzrost liczby ludności i nadzieja na szybką realizację wielu inwestycji towarzyszących. Lista był bogata. Podpisał ją w 1987 roku sam Wojewoda Gdański z przedstawicielami EJŻ po wybuchu elektrowni atomowej w Czarnobylu ?!, by przekonać lokalną społeczność do korzyści wynikających z budowy elektrowni atomowej. Masowe protesty nie pozwoliły na ukończenie spornej atomowej inwestycji. Oficjalne wstrzymanie i zaprzestanie budowy zostało ogłoszone 1990 roku. Z obiecanych inwestycji zrealizowano niewiele, w pełni kończono magistralę wodociągową i otwarto tunel w 1989 roku pod torami na wysokości Osiedla Chopina i przedszkole dla dzieci głuchoniemych. Wybudowano też kilkadziesiąt boków mieszkalnych

W okresie powojennym ze sprawami administracyjnymi, gospodarczymi czy mieszkaniowymi nierozzerwalnie związany był rozwój oświaty i kultury. Wszystko w tamtym czasie zależne było od ideologii, słuszności partii, centralizmu.

Wejherowo zawsze było poważnym ośrodkiem kształcenia, oddziaływującym na całą okolicę północnych Kaszub. II wojna światowa doprowadziła, przede wszystkim przez eksterminacyjną politykę okupanta, do znacznego wyniszczenia lokalnej elity, wśród której

znaczące miejsce zajmowali nauczyciele. Brak odpowiednio wykształconej kadry pedagogicznej, zniszczenia budynków szkolnych poprzez stacjonowanie w nich armii radzieckiej, brak sprzętów szkolnych, materiałów dydaktycznych, książek - to były główne problemy oświaty po zakończeniu działań wojennych. Mimo tych trudności jeszcze w marcu 1945 roku szkolnictwo podstawowe w Wejherowie zaczęło swoją działalność. Potem przystąpiono do odbudowy szkolnictwa średniego, chcąc dostarczyć niezbędnych kadr nie tylko dla szkolnictwa, ale także dla przemysłu, handlu i rzemiosła. W 1945 roku reaktywowano Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące, następne lata, to otwarcie Liceum Pedagogicznego i Zasadniczej Szkoły Zawodowej Doksztalającej. Tak więc do końca 1947 roku w Wejherowie uruchomiono 6 szkół podstawowych, 2 gimnazja, liceum ogólnokształcące, liceum pedagogiczne, szkołę zawodową, szkołę dla pracujących, szkołę dla pracowników leśnych oraz trzy przedszkola. Wśród wymienionych były także placówki katolickie i prywatne, które w okresie stalinizmu zostały zlikwidowane. W głębokim stalinizmie została oddana do użytku w 1951 roku szkoła przy ul. Śmiechowskiej, która miała być „wzorcowym” świeckim zakładem wychowawczym – dydaktycznym na wzór radzieckich szkół. W tym czasie widoczny był wzrost nacisku ideologicznego na szkoły, kiedy to władze partyjne uznały szkolnictwo za niezwykle istotny odcinek ideologicznego frontu walki o przyszłość socjalizmu w Polsce. Polski październik przyniósł duże zmiany w szkolnictwie. Przede wszystkim zelżał nacisk ideologiczny, do szkół na kilka lat powróciła religia. W końcu lat pięćdziesiątych wybudowano dwie nowe szkoły, szkołę podstawową nr 5 i nr 8. Następną szkołę wybudowano w 1970 roku na osiedlu 1000 - lecia. W 1978 roku powstała szkoła podstawowa na Osiedlu Kaszubskim.

W latach 50., 60. i 70. ubiegłego wieku zmiany zaszły także w szkolnictwie średnim. Utworzono szkołę samochodową, po likwidacji w 1965 roku liceum pedagogicznego powołano do życia technikum elektryczne, wybudowano przy ul. Bukowej nowy budynek liceum ogólnokształcącego, zupełnie od nowa w Wejherowie rozwinęło się średnie szkolnictwo medyczne. Oświata w Wejherowie, to nie tylko szkoły podstawowe i średnie, to także szkoła artystyczna i szkoły specjalne. Kontynuując tradycje przedwojenne zaczął działać ośrodek dla dzieci głuchych oraz ośrodek dla dzieci z upośledzeniami umysłowymi (w obu mieściły się przedszkola, szkoły podstawowe i zawodowe). Miejska Szkoła Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego została utworzona już w 1946 roku, lecz działała zaledwie do 1951 roku, gdy decyzją władz została przeniesiona do Lęborka. W 1957 roku, z inicjatywy kilku wspaniałych muzyków, zostało utworzone Społeczne Ognisko Muzyczne, w którym naukę pobierało średnio 120. uczniów. W 1972 roku na bazie Ogniska powstała Państwowa

Szkoła Muzyczna I stopnia. Duży wpływ na wychowanie i zajęcia pozalekcyjne miało Ognisko Pracy Pozaszkolnej (rzeźba, modelarstwo, szycie, makrama, zajęcia wokalne – muzyczne).

Życie w mieście, to także kultura. Wejherowo w swoich działaniach zawsze było znaczącym centrum kulturalnym, oddziaływującym nie tylko na obszar Kaszub. Okres po 1945 roku przyniósł jednak także w tej dziedzinie znaczące zmiany.

Lata władzy peerelowskiej oznaczały dla kultury wprzęgnięcie w system socjalistycznego wychowania społeczeństwa, ale z drugiej strony władze komunistyczne (także te na szczeblu lokalnym), miały słabość do kultury i ludzi z nią związanych. Z wyłączeniem ponurej epoki stalinowskiej, margines swobody w kulturze był dużo większy, niż w gospodarce, nie mówiąc już o życiu politycznym. Dla rządzącej elity, kultura była bardziej dogodnym elementem dekoracyjnym, sztafażem wykorzystywanym podczas licznych świąt, rocznic, obchodów, czynów czy manifestacji, niż zagrożeniem dla monopolu władzy. Przez cały okres powojenny odbywała się swoista subtelna gra między władzą a środowiskami zaangażowanymi w działalność kulturalną. Dzięki temu, przez cały okres PRL, działalność kulturalną mogły prowadzić nie tylko instytucje publiczne, specjalnie do tego powołane, ale także organizacje społeczne, szkoły, zakłady pracy, niezależne środowiska artystyczne a nawet Kościół.

To dzięki temu mieliśmy w Wejherowie - przez cały okres powojenny - do czynienia z ogromną liczbą pomysłów, inicjatyw, wystaw, konkursów, festiwali, plenerów, promocji, przeglądów itp. Jeżeli spojrzeć z perspektywy okresu powojennego do 1990 roku, to widać, jak bogate i zróżnicowane było życie kulturalne miasta, mimo przecież realnie istniejących ograniczeń, nie tyle o charakterze politycznym, co przede wszystkim finansowym, organizacyjnym i lokalowym.

Wszystkie jednak te inicjatywy były rozproszone a organizacje społeczne nie mogły zaspokoić w pełni oczekiwań i aspiracji kulturalnych mieszkańców Wejherowa. Koniecznym stało się utworzenie placówki, której głównym zadaniem byłoby prowadzenie i koordynowanie działalności kulturalnej w mieście. We wrześniu 1961 roku utworzony został Powiatowy Dom Kultury, który sprawował nadzór merytoryczny także nad działalnością wiejskich domów kultury powiatu wejherowskiego. Po reformie administracyjnej w 1975 roku zmienił nazwę na Miejski Dom Kultury, a jego siedzibą stały się pomieszczenia przy ul. 12 Marca 193 z salą widowiskową na zapleczu. MDK prowadził sekcje teatru lalki, plastyczną, haftu kaszubskiego, malowania na szkle, rzeźbiarską, fotograficzną, muzyczną,

wokalną, brydżową i szachową. W 1990 roku na bazie Miejskiego Domu Kultury utworzono Wejherowskie Centrum Kultury.

Ważną dziedziną życia kulturalnego w lokalnej społeczności jest czytelnictwo i realizujące to zadania biblioteki. Jak wcześniej wspomniano, w okresie międzywojennym czytelnictwo i biblioteki były sferą o bogatej działalności. Kontynuacją było utworzenie w 1946 roku Biblioteki Miejskiej, potem Powiatowej. Po likwidacji powiatów w Wejherowie działało siedem placówek bibliotecznych. Do 1990 roku biblioteka prowadziła działalność związaną tylko z przynależną jej główną funkcją biblioteczną. Po 1990 roku wejherowska biblioteka stała się ważnym miejscem w życiu kulturalno – oświatowym miasta.

Znaczącym dla Wejherowa wydarzeniem kulturalnym było w 1968 roku utworzenie Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko – Pomorskiej, które powstało dzięki inicjatywie działaczy Zrzeszenia Kaszubsko – Pomorskiego. Działalność merytoryczna Muzeum skoncentrowana była na kulturze kaszubskiej. Placówka zaczęła gromadzić rękopisy, literaturę, prasę, kartografię, numizmaty, grafiki, muzykalia, fotografie, dzieła sztuki, nuty i dokumenty z życia społecznego Kaszub a także pamiątki po pisarzach i działaczach kaszubskich. Muzeum prowadziło działalność wydawniczą i zakrojoną na szeroką skalę działalność kulturalną.

Podsumowując opisany w tym rozdziale okres historii życia wejherowian ze szczególnym uwzględnieniem kultury, należy zwrócić uwagę na kilka aspektów. Sięgają do początków miasta widać znaczenie, jakie dostrzegł w oświacie i kulturze założyciel miasta i jego spadkobiercy. W pierwszym okresie dominowała kultura związana z katolicyzmem, ale działalność kolejnych właścicieli koncentrowała się na rozwijaniu oświaty. Czas zaborów wprowadził pruską administrację, która realizowała niemiecką politykę edukacyjną i kulturalną. Okres międzywojenny, to czas manifestowania polskości i tworzenia organizacji i instytucji, które mocno akcentowały narodowy i regionalny charakter kultury Kaszub. W okresie po II wojnie światowej znów ożyły tendencje regionalne, które później były tłumione, gdyż zaczęto upowszechniać model popularnej kultury masowej. Działające lokalnie stowarzyszenia kulturalne, zwłaszcza folklorystyczne, kontynuowały swoją działalność, ale państwowe instytucje kultury były narzędziami realizującymi politykę kulturalną państwa. Na przestrzeni 45. lat natężenie propagandowe przy realizacji tej polityki zmieniło się, by w latach 80. skupić się już na zadaniach *stricte* kulturalnych, z uwzględnieniem procesów społecznych towarzyszących kulturze.

1.3. Wejherowo w okresie budowy samorządności 1990 – 2015

Lata 1989 i 1990, to okres dynamicznych przemian demokratycznych w Polsce. Zmiany zaczęły się od obrad Okrągłego Stołu, gdzie przedstawiciele Solidarności, kościoła i władze PRL-u dyskutowali na temat polityki społecznej, gospodarki i pluralizmu związkowego. Transformacja systemowa w Polsce objęła niemal wszystkie sfery życia społecznego; nastąpiła transformacja ustrojowa (wdrażanie instytucji i procedur demokratycznych), transformacja gospodarcza (tworzenie wolnego rynku opartego na własności), transformacja społeczna (zmiana mentalności społecznej, akceptacja nowych reguł gry).

We wszystkich jednostkach osadniczych wszystkich szczebli, konieczne było zdecentralizowanie odpowiedzialności i kompetencji środków na rzecz jednostek autonomicznych, rządzących się samodzielnie, zdolnych do przeprowadzenia własnej polityki rozwoju i wykorzystania lokalnych zasobów, kierujących się przy tym potrzebami swoich mieszkańców – członków społeczności lokalnej.

Takimi jednostkami, w wyniku reformy roku 1990, stały się gminy. Nadanie im koniecznej samodzielności wymagało przełamania pięciu podstawowych monopolów państwa komunistycznego, którymi były: monopol polityczny, monopol władzy publicznej, własności publicznej, finansów publicznych oraz monopol administracji publicznej.

Powołanie samorządów gminnych zapoczątkowało proces przebudowy państwa. W 1990 roku nastąpiła wielka akcja dekomunizacji, decentralizacji, demokratyzacji i modernizacji.

Historyczną datą, która zmieniła oblicze Polski i zaczęła zmieniać mentalność Polaków, był dzień 8 marca 1990 roku, kiedy to Sejm RP tzw. Kontraktowy, uchwalił Ustawę o samorządzie gminnym (samorząd istniał na ziemiach polskich także pod zaborami, istniał w okresie międzywojennym, w okresie PRL-u samorządność zanikła, wręcz została zlikwidowana na rzecz władzy centralnej, na nowo słowo "samorząd" pojawiło się w Polsce po 1989 roku).

Zmiany następujące w Polsce nie ominęły Wejherowa. 27 maja 1990 roku po pierwszych po II wojnie światowej demokratycznych wyborach do samorządów terytorialnych wejherowianie wybrali swoich radnych. Radni wybrali ze swojego grona prezydenta miasta.

Ze względu na pionierski charakter pierwszych dni i miesięcy działalności samorządu terytorialnego, a także dla przyspieszenia prac nad miastem i opanowania wiedzy prawnej

związanej z gminą w także zapanowania nad przejętym majątkiem, powołano trzy (doraźne) komisje Rady Miasta: Komisję Inwentaryzacyjną, Komisję Statutową i Komisję powołaną do oceny działalności Dyrektora Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wejherowie.

Rok 1990, to czas przemian ustrojowych. Władze przejęły miasto z ogromnym zadłużeniem. Dobre zarządzanie, znajomość finansów i zagadnień gospodarczych pozwoliła na szybkie spłacenie długów i wypracowanie nadwyżki budżetowej, która przeznaczona została na inwestycje związane z poprawą życia mieszkańców miasta. Nastąpił proces restrukturyzacji przedsiębiorstw, proces przejścia przez struktury wojewódzkie niektórych instytucji miejskich (muzeum, szpital), które odciążyły budżet miasta, co władze przyjęły z ulgą. Niski był wskaźnik miejsc pracy w mieście, a grupami zdecydowanie dominującymi wśród pracujących byli przedstawiciele sfery budżetowej. I tutaj – w zwalczaniu bezrobocia - po raz pierwszy w historii Wejherowa, miasto odniosło korzyść ze swojego położenia i związków z gospodarką trójmiejską. Właśnie ożywieniu gospodarczemu Gdyni można zawdzięczać, że stopa bezrobocia w Wejherowie nie była tak wysoka jak wynikałoby to ze słabości lokalnego rynku. Ponadto władze miasta duże nadzieje wiązały – obok rozwoju gospodarczego Gdyni – z przemianami na lokalnym rynku. Pozytywne zmiany zaczęły następować w momencie systematycznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w mieście.

Profil gospodarczy Wejherowa zaczyna ewoluować. Staje się ono na powrót głównym ośrodkiem usługowo – handlowo – przemysłowym, z widoczną działalnością gospodarczą opartą na indywidualnej aktywności mieszkańców. W latach dziewięćdziesiątych zaczęła wzrastać jakość życia. W badaniach przeprowadzonych w ramach programu „Województwo gdańskie 2000 plus” wśród miast województwa Wejherowo uplasowało się w grupie miast o średnim wskaźniku „poziomu warunków życia”.

W jednym z niepublikowanych opracowań pochodzących z lat dziewięćdziesiątych XX wieku napisano: „Być może dalsze inwestycje w infrastrukturze miejskiej rozwój gospodarczy i aktywność mieszkańców oraz władz spowodują korzystną ewolucję w przyszłość i większy komfort życia w Wejherowie, a co za tym idzie, sprzyjać będą silnym związkom emocjonalnym z własnym miastem”.

Pierwszy okres czteroletni, to trudny okres zarządzania miastem. Okres pionierski, okres wypracowywania metod zarządzania mieniem miejskim, finansami. To wiele spraw nowych, społecznych, mieszkaniowych, przemian własnościowych, upadku przedsiębiorstw, tworzenia nowych prywatnych firm, to ożywienie rzemiosła, handlu, próba tworzenia

społeczeństwa obywatelskiego, reaktywacja i powstanie nowych stowarzyszeń – to okres samodzielności. Pierwsza kadencja to porządkowanie spraw zaszłych, nauka nowego systemu, to czas w którym jeszcze nie myślano o zmianie przestrzeni, budowie nowego estetycznego otoczenia. Dopiero druga kadencja pozwoliła władzom miasta spojrzeć na sprawę samorządu terytorialnego z pozycji osób pełnych wiedzy i doświadczenia - specjalistów.

Jedną z pierwszych uchwał podjętych przez radę Miasta i zapewniającą mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, było powołanie w 1992 roku Straży Miejskiej. Samo miasto, jako jednostka osadnicza o dużym skupieniu ludności na małym obszarze, ze względów socjologicznych, jest tworem niezwykle skomplikowanym, w ramach którego mogą pojawiać się problemy niepożądane, nie mieszczące się w ogólnie przyjętych normach i zasadach. Dlatego zapewnienie mieszkańcom miast dla każdej lokalnej władzy jest problemem niezwykle istotnym, jeśli nie najważniejszym i należy do zadań własnych gminy. Pierwszy wejherowski patrol na ulicach miasta pojawił się już 6 kwietnia 1992 roku.

Wejherowska Straż Miejska doskonale wypełniła istniejącą w systemie bezpieczeństwa „niszę” do tego stopnia, że w 1993 roku, celowym okazało się pełnienie służby całodobowej. Wejherowska Straż Miejska do takiego systemu pracy przystąpiła jako jedna z pierwszych w Polsce. System ten sprawdził się i funkcjonuje do dzisiaj. Straż Miejska jest jednostką żywo uczestniczącą w życiu miasta. Podejmuje wiele interwencji. W 2001 roku, dla zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców, miasto zostało objęte monitoringiem wizyjnym. Przystępczość znacznie spadła, Wejherowo stało się miastem bardzo bezpiecznym, świadczą o tym pierwsze miejsca w licznych ogólnopolskich konkursach "Bezpieczna Gmina".

Po okresie transformacji politycznej w Wejherowie – podobnie jak i w całej Polsce - nastąpiło pewne zachwianie równowagi w strukturze miast polskich, a dotyczyło ono między innymi funkcji mieszkaniowej. Dlatego ważne było, by zapewniona została wewnętrzna zgodność struktury miasta. Zadanie to leżało w gestii władz, to władze miasta były i są gwarantem sprawnego rozwoju i funkcjonowania miasta i od podjęcia odpowiedniej polityki zależy zrównoważenie struktury miasta.

Przy załamaniu się rynku mieszkaniowego i osłabionej na początku lat dziewięćdziesiątych funkcji mieszkaniowej (a także zachwianiu innych funkcji), władze Wejherowa dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju miasta podjęły trud opracowania strategii rozwoju miasta, celem między innymi wzmocnienia mieszkalnictwa.

Podjęto działania, by stworzyć warunki do rozwoju budownictwa mieszkaniowego. W tym celu wyznaczone zostały trzy kierunki działania. Były nimi:

- lokalizacja terenów pod budownictwo,
- określenie zasad finansowania budownictwa,
- zabezpieczenie mieszkań socjalnych.

Po 1990 roku nastąpiła epoka wielkiego chaosu, pora wielkiego eksperymentu. Bo jak nazwać próby "przeróbki" centralnego sterowania spółdzielczością mieszkaniową, tym bardziej, że Centralny Zarząd Spółdzielczości Budownictwa Mieszkaniowego był w stanie likwidacji.

Po 1990 roku, gdy Spółdzielnie Mieszkaniowe w Wejherowie przestały być inwestorem budowlanym, nastąpił zastój budownictwa wielorodzinnego. Spółdzielczość mieszkaniowa zaczęła szukać swojej drogi wyjścia z impasu, a miasta zostały z problemem, z którym musiały sobie poradzić. Pewnym wyjściem było powołanie Towarzystwa Budownictwa Społecznego, budowa budynków komunalnych, istniały także nieliczne domy wielorodzinne prywatne wynajmujące mieszkania. Lecz znaczący wpływ na ilość domów mieszkań w Wejherowie w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych miała działalność prywatnych developerów. Najpoważniejszym inwestorem była firma "ORLEX", która wybudowała kilka tysięcy mieszkań i lokali użytkowych. Powstało wiele nowych budynków w centrum – plomby. Powstały całe osiedla: Sikorski Park, Osiedle Fenikowskiego, Sobieskiego. Poza budową mieszkań, firma realizując swoje inwestycje wprowadzała ład w zagospodarowaniu przestrzeni i upiększała miasto. W tamtym czasie ważnym był fakt włączenia przez władze miasta zielonego światła developerom na rozpoczęcie i rozwinięcie swojej działalności.

Na uwagę zasługują liczne remonty budynków mieszkalnych przeprowadzonych przez prywatnych właścicieli, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie oraz miasto. Wspierana finansowo była wymiana ogrzewania na proekologiczne oraz remonty zabytkowych obiektów, co widać było w historycznej części miasta.

Podsumowując rozwój mieszkalnictwa miasta Wejherowa należy stwierdzić, że Wejherowo po 2000 roku miało dość duży przyrost mieszkań w skali całego kraju. Jest w tym zasługa władz miasta, które problem malejącej liczby ludności przy całkowitym zastoju budownictwa wielorodzinnego po 1990 roku, zdołały w porę na przełomie wieków zahamować odpowiednimi decyzjami, które dały nadspodziewanie pozytywne efekty. Kompensacją tych decyzji jest m.in. realizacja Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego

Miasta Wejherowa na lata 2002 - 2011 i konsekwentne realizowanie jej zapisów mówiących m.in. o stworzeniu warunków do rozwoju budownictwa mieszkaniowego (obecnie, w 2016 roku następuje realizacja zapisu Strategii Miasta Wejherowa na lata 2012- 2020).

Wraz ze zmianami społecznymi, politycznymi i kulturowymi dokonującymi się w Polsce w latach dziewięćdziesiątych, miało także miejsce przeobrażenie systemu oświaty. Na początku lat dziewięćdziesiątych sytuacja wymusiła likwidację kilku żłobków i przedszkoli z powodu m.in. złego stanu technicznego. W 1999 roku rozpoczęła się reforma edukacji, która zaważyła na przyszłym kształcie i jakości życia społeczeństwa.

Powodzenie reformy zależało od wielu czynników. W dużym stopniu, poza nauczycielami w podejmowane działania związane z wprowadzeniem reformy w życie zaangażowane były władze samorządowe.

W Wejherowie reforma strukturalna oświaty roku 1999 wprowadzana była systematycznie, bez napięć, uczniowie i nauczyciele do zmian podeszli z pełnym zrozumieniem a władze miasta Wejherowa dołożyły wszelkich starań, by zarówno powołanie nowych typów szkół, organizacja zajęć, podział miasta na rejony, jak i strona finansowa zagadnienia (w tym wynagrodzenia nauczycieli) zostały regulowane i wprowadzone w życie terminowo.

Współczesne szkoły i placówki systemu oświaty mają charakter publiczny lub niepubliczny a zakładane i prowadzone mogą być przez:

- jednostki samorządu terytorialnego (publiczne),
- inne osoby prawne lub osoby fizyczne (niepubliczne).

Do zadań gmin należy zakładanie i prowadzenie przede wszystkim przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

W Wejherowie, w mieście o bogatych tradycjach edukacyjnych sięgających założenia miasta, w XXI wieku funkcjonuje pełen system edukacyjny, począwszy od wychowania przedszkolnego, po szkoły wyższe. Prekursorem szkolnictwa wyższego w Wejherowie była Akademia Morska w Gdyni, która w 1999 roku, w ramach studiów zaocznych utworzyła filię Wydziału Administracji, kierunku Zarządzanie i Marketing - specjalność Zarządzanie Przedsiębiorstwem.

Od 2003 roku w Wejherowie funkcjonuje Kaszubsko – Pomorska Szkoła Wyższa, która jest uczelnią zawodową. Absolwenci uzyskują dyplom ukończenia studiów wyższych zawodowych i licencjat. Trzyletnie studia realizowane są w trybie dziennym i zaocznym. Ukończenie tej szkoły uprawnia do ubiegania się o kontynuowanie nauki na uzupełniających studiach magisterskich.

Kolejnym niższym szczeblem systemu edukacyjnego w Wejherowie są szkoły ponadgimnazjalne. W Wejherowie funkcjonują cztery szkoły ponadgimnazjalne (prowadzenie leży w gestii zadań powiatu). Dwie szkoły specjalne (dla dzieci niesłyszących lub słabosłyszących oraz ośrodek dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną) prowadzone są przez samorząd województwa pomorskiego. Jeszcze niższy szczebel edukacji to gimnazja – funkcjonują cztery placówki, szkoły podstawowe – siedem placówek, pięć szkół podstawowych samorządowych i dwie szkoły niesamorządowe. Przedszkola – jedno przedszkole samorządowe oraz kilkadziesiąt przedszkoli oraz punktów przedszkolnych prywatnych.

Wejherowo okresu międzywojennego było miastem wielu tytułów prasowych. Tego samego nie można powiedzieć o latach 1945 – 1990, gdy obowiązywały nakazane przez rządzącą partię tytuły. Po 1990 roku środki masowego przekazu (mass media, publikatory) uległy zmianom, przybrały charakter nowoczesności (telewizja, radio, internet...). Jeżeli chodzi o prasę, po 1989 roku w Wejherowie ukazało się pierwsze w wolnej Polsce pismo "Widnokreśli Wejherowskie". W swoich artykułach nawiązywało do pomorskich tradycji samorządowych, do działalności na rzecz rozwoju gospodarczego, kulturalnego i samoorganizacji społeczności w miastach i wsiach Ziemi Kaszubskiej. Było przekazicielem rzetelnych faktów okresu przełomu politycznego. "Widnokreśli Wejherowskie" ukazywały się do 7.05.1993 roku. Potem na rynek prasowy wszedł nowy tytuł "Kurier Wejherowski". Kolportowany był również w Redzie, w Szemudzie, Łęczycach, Lini, Gniewinie i Choczewie. Tygodnik omawiał sprawy bliskie mieszkańcom Wejherowa, sprawy dnia codziennego i wychowania dzieci, sprawy kultury i bezpieczeństwa mieszkańców. Równoległe do ww. gazet, ukazywało się "Echo Wejherowa", Gryf Wejherowskie", "Panorama Wejherowa", "Panorama Powiatu Wejherowskiego", "Expres Powiatu Wejherowskiego" i in. Jest jeszcze jeden bardzo poczytny tytuł, wychodzący w Wejherowie od lipca 1999 roku do dziś; są to "Nowiny" Biuletyn Informacyjny Urzędu Miejskiego w Wejherowie. W czasopiśmie przedstawiona jest praca Prezydenta Miasta Wejherowa, Rady Miasta i Urzędu Miejskiego. Oprócz zagadnień samorządowych przedstawione są krótkie relacje z życia kulturalnego, sportowego, społecznego miasta, wypisy z uchwał, zarządzenia, komunikaty zakładów budżetowych i jednostek organizacyjnych miasta. Nowiny to nieodłączny element polityki informacyjnej władz miasta.

Inwestycje - temat ważny dla każdego miasta. Tutaj, podobnie jak w sferze społecznej czy kulturalnej, początki po 1990 roku, były niezwykle trudne, pionierskie. Był to czas, który stawiał przed samorządem ambitne zadania. Zaniedbań w zakresie infrastruktury było bardzo

dużo, samorząd musiał zabrać się za zadania podstawowe, co było najbardziej charakterystyczną cechą tego okresu. Takim zadaniem był rozwój sieci telefonicznej w Wejherowie. Powstał Społeczny Komitet Telefonizacji i stopniowo zaspokojono potrzeby w tym zakresie. Kolejną podstawową infrastrukturą wymagającą nadrobienia zaległości była kanalizacja sanitarna i deszczowa. W całym mieście zrealizowano liczne zadania, również przy wsparciu finansowym Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska. Praktycznie uporano się z tym problemem do roku 2000, kiedy zdecydowana większość mieszkańców Wejherowa zyskała możliwość podłączenia się do kanalizacji. Niektóre zadania realizowano przy udziale mieszkańców, w formule komitetów społecznych. W ten sposób rozbudowywano również gazociąg. W Wejherowie, dzięki funduszom z Banku Światowego, komunalna spółka Okręgowe Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej wybudowała nowoczesną sieć ciepłowniczą oraz wygasiła kilkanaście starych kopcących kotłowni, zaś centralna kotłownia „Nanice” została zmodernizowana.

Dekada lat 90-tych nie upłynęła jednak tylko pod znakiem budowy sieci podziemnych w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców. Zmodernizowana została ul. Ofiar Piaśnicy, wybudowano most nad rzeką Cedron w ciągu ul. Partyzantów oraz rondo na skrzyżowaniu ulic Sobieskiego, 3 Maja i Sienkiewicza, bez których nie wyobrażalne byłoby dzisiaj funkcjonowanie miasta. Mocnym akcentem była przebudowa centrum miasta – Plac Jakuba Wejhera i przyległe ulice. Powstał deptak w obrębie fragmentów ulic Sobieskiego, 12 Marca, Puckiej i Klasztornej. Ta inwestycja zmieniła istotnie wizerunek śródmieścia.

W zakresie inwestycji oświatowych rozbudowano salę gimnastyczną przy szkole podstawowej nr 8, powstała także duża sala sportowa przy szkole na ul. Śmiechowskiej.

Duże zmiany nastąpiły w gospodarce komunalnej i mieszkaniowej. Funkcjonujący przez wiele lat Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej został podzielony. Powołano Zakład Usług Komunalnych i Wejherowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., które wybudowało pierwsze budynki w formule TBS-ów.

Pod koniec okresu pionierskiego podjęta została w Wejherowie odważna decyzja, jaką była wymiana autobusów Miejskiego Zakładu Komunikacji, która miała zostać sfinansowana emisją miejskich obligacji. Pierwszych 8 nowoczesnych pojazdów wyjechało na ulice Wejherowa w 1999 roku, pozostałe były wprowadzane sukcesywnie. Wiązało się to z ogromnym, jak na owe czasy, zadłużeniem, ale czas pokazał, że była to decyzja słuszna i potrzebna. Obecnie Wejherowo obsługuje autobusy jeżdżące na 16 liniach. Miasto posiada cały tabor niskopodłogowy i jako pierwsze w Polsce wprowadziło autobusy Solaris Urbino 12.

Kolejny etap prac samorządu zaczął się wraz z początkiem 2000 i można go scharakteryzować jako okres dobrego startu. Po wyjściu inwestycji „z ziemi”, czyli wykonaniu sieci podziemnych, nastąpiło przyśpieszenie w budowie dróg, bowiem w dzielnicach – poza kilkoma wyjątkami – dominowały drogi gruntowe. Stopniowo i konsekwentnie władze realizowały zapis strategii budowy dróg, przyjęty w 2002 roku. W każdej dzielnicy powstały utwardzone ulice lub ich fragmenty. W tym okresie podjęto jedną z większych inwestycji drogowych, jaką była przebudowa drogi krajowej nr 6 na całym odcinku Wejherowa. Zmodernizowana została również ul. Marynarki Wojennej w ciągu drogi wojewódzkiej 218. W zakresie budowy dróg jest jeszcze oczywiście sporo do zrobienia, ale start był dobry.

Oprócz infrastruktury drogowej nastąpił też szybki rozwój infrastruktury sportowej i społecznej. Najważniejszą i największą inwestycją była budowa krytej pływalni oczekiwanej od wielu lat przez wejherowian. Wybudowano także sztuczne lodowisko. Praktycznie w każdej części miasta powstały ogólnodostępne, dobrze urządzone place rekreacyjno-sportowe z boiskiem do gier zespołowych i placem zabaw. W ramach tzw. Funduszy Norweskich przy powiatowych szkołach ponadgimnazjalnych urządzone zostały tereny sportowe. Na terenie Zespołu Szkół Elektrycznych wzniesiono nową salę sportową wraz z zapleczem.

Gruntownie przebudowana została miejska biblioteka, która stała się nowoczesną placówką kulturalno – edukacyjną. Przebudowie poddany został budynek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w ten sposób zapewnił właściwą obsługę mieszkańcom. Podobnie uczyniono w zmodernizowanym Ratuszu i budynku Urzędu Miejskiego przy ul. 12 Marca. W omawianym okresie wyremontowany został także Pałac Przebendowskich - siedziba Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej.

Kolejny etap rozwoju inwestycyjnego miasta Wejherowa to okres unijny i wiąże się on z wejściem Polski do Unii Europejskiej oraz możliwością pozyskania dotacji. Ten okres rozpoczął się praktycznie w 2005 roku. Trwał równocześnie, nakładał się na okres opisany uprzednio, nie stanowił jego kontynuacji, a raczej – z uwagi na swoją specyfikę – jest osobnym rozdziałem w historii Wejherowa. Jego cechą charakterystyczną jest realizacja zadań, o których wcześniej można było tylko pomarzyć, ale wybranych, gdyż finansowanie unijne mogło dotyczyć określonych typów inwestycji, zgodnie z celami i zasadami polityki Unii Europejskiej. Środki unijne umożliwiły miastu realizację dużych, śmiałych inwestycji, o których mówiono od lat, ale brakowało środków finansowych. Wcześniej nawet nie myślano o inwestycjach na taką skalę. Profesjonalnie i w sposób przemyślany przygotowane strategie,

programy i projekty, które zaowocowały skutecznym zdobyciem unijnych dotacji na wszystkie złożone wnioski inwestycyjne.

Przez wiele lat szukano sposobu na ratowanie Kalwarii Wejherowskiej dotkniętej zębem czasu. Przełomowym był rok 2005, w którym otrzymano unijną dotację na kapitalny remont kaplic kalwaryjskich oraz ich otoczenia. Podobnie było z wejherowskim Parkiem Miejskim. Przez lata podejmowane były próby jego renowacji, ale były to zabiegi bardzo ograniczone. Dopiero unijne inwestycje umożliwiły kompleksową i na szeroką skalę zakrojoną rewitalizację parku, dzięki czemu stał się on urokliwym i wręcz magicznym miejscem dla mieszkańców Wejherowa.

Kolejną dużą inwestycją była modernizacja ul. Wałowej i terenów przyległych, kiedyś bardzo zdegradowanych oraz budowa promenady pieszo – rowerowej wzdłuż rzeki Cedron łączącej w wygodny i bezpieczny sposób północną i południową część Wejherowa. Ukoronowaniem tego okresu była największa i najbardziej doniosła miejska inwestycja – budowa nowego Wejherowskiego Centrum Kultury - Filharmonii Kaszubskiej. W pierwszym roku działalności z oferty Filharmonii Kaszubskiej skorzystało aż 125 tys. mieszkańców! Władze miasta stworzyły możliwość rozwoju kultury i przekazały nową ofertę spędzania wolnego czasu, jakiej mieszkańcy Wejherowa nie mieli od zakończenia II Wojny Światowej.

Ze środków unijnych wykonano termomodernizację wejherowskich szkół podstawowych i gimnazjalnych. Pięć placówek za unijne pieniądze zyskało nowy atrakcyjny wygląd oraz spore oszczędności ciepła i pieniędzy. Znaczące inwestycje przeprowadziły także miejskie spółki: PEWiK i OPEC. Ponadto oprócz wykonania wspomnianej termomodernizacji, dwie wejherowskie szkoły podstawowe: nr 8 i 9, zostały rozbudowane o strefy rekreacji dziecięcej, powstały nowoczesne i bezpieczne place zabaw w ramach projektu „Radosna Szkoła”. Zespół Szkół nr 1 rozbudowano o nowoczesne boisko, a przy ZS nr 3 powstała siłownia.

Z inwestycji drogowych na etapie projektowym jest realizacja węzłów drogowych łączących północną i południową część Wejherowa. Trwają prace projektowe: węzła „Zryw” z tunelem od ul. Sikorskiego do drogi krajowej nr 6, połączenia ul. Sucharskiego z droga krajową Nr 6 poprzez „Węzeł Działki” oraz metropolitalnego węzła integracyjnego „Kwiatowa” z tunelem.

Wejherowo nie zmarnowało szansy, jaką dała temu miastu i Polsce wolność oraz Unia Europejska i jej dotacje. Mija już 25 lat odkąd korzystamy z zapisu - nazwijmy to - „ustawy wolności” i możemy korzystać z przywilejów demokracji. Każdy ocenia te lata zgodnie ze swoim doświadczeniem i obserwacjami, ale trudno nie dostrzec zmian, które zaszły w tym

czasie w całym kraju. Wejherowo również wykorzystało ten okres do rozwoju miasta. Wejherowo bardzo się zmieniło, wypiękniało i rozwinęło. Bez wahania można stwierdzić, że dziś żyjemy w zupełnie innej rzeczywistości, niż ta sprzed ćwierć wieku. Szczególnie widoczne zmiany zaszły po wejściu Polski do Unii Europejskiej.

Działania władz samorządowych ostatniego 25 – lecia wykreowały wizerunek Wejherowa jako miasta spokojnego, przyjaznego dla mieszkańców i bezpiecznego z otwarciem na gości i turystów z kraju i zagranicy. Symbolem rozwoju Wejherowa i wyrazistym dorobkiem transformacji jest przede wszystkim rewitalizacja dużych fragmentów miasta. Zapoczątkowany 25 lat temu proces zmian we wszystkich obszarach życia społecznego Grodu Wejhera, jest procesem ciągłym i trwałym. Jest zadaniem wpisującym się w ideę testamentu Jakuba Wejhera, który w spuściźnie przekazał nam dbałość o rozwój i pomyślność miasta.

Wejherowo przez wszystkie lata istnienia rozwijało się jako miasto samodzielne, nie było członkiem żadnego stowarzyszenia czy związku. Przełom nastąpił po 1990 roku a szczególnie ostatnie lata to czas bardzo dobrej współpracy z sąsiednimi samorządami i wiele zrealizowanych przedsięwzięć. Władze Wejherowa wykazują wiele dobrej woli do współpracy innym samorządami, działają w tym kierunku z myślą o korzyściach dla mieszkańców.

Wejherowo odnotowuje dobrą współpracę z Samorządem Województwa Pomorskiego, która przyczyniła się do realizacji projektów, na które władze miasta zdobyły fundusze z Unii Europejskiej, m.in. Rewitalizacja Parku Miejskiego i Śródmieścia Wejherowa wraz z remontem ul. Wałowej, budowa Filharmonii Kaszubskiej, termomodernizacja wszystkich wejherowskich szkół, budowa promenady pieszo-rowerowej wzdłuż rzeki Cedron. Warto dodać, że termomodernizacja szkół była projektem realizowanym we współpracy z miastem Reda (zmodernizowano 5 szkół w Wejherowie i 2 w Redzie), zaś promenada wzdłuż Cedronu jest elementem dużego projektu pn. „Turystyczny szlak północnych Kaszub budowa/przebudowa publicznej infrastruktury turystycznej – stworzenie spójnego szlaku rowerowego na terenie gmin powiatów wejherowskiego i puckiego”, w którym Wejherowo współpracowało z gminami wiejskimi: Kosakowo, Krokowa, Puck, Wejherowo, Gniewino oraz miastem Puck.

Samorząd województwa dofinansował przebudowę drogi wojewódzką nr 218 w obrębie skrzyżowania ulic: św. Jana – Sienkiewicza – 10 Lutego przed przejazdem kolejowym. Miasto od lat zabiegało o rozwiązanie problemu komunikacyjnego w tym miejscu.

Od wielu lat Wejherowo współpracuje z Redą i Rumią w ramach Małego Trójmiasta Kaszubskiego. Zaowocowało to wieloma inicjatywami kulturalnymi, sportowymi a także edukacyjnymi, wymianą doświadczeń, zaś przede wszystkim w partnerstwie z Gdynią, wspólną reprezentacją interesów naszej części regionu.

Bardzo dobrym przykładem zgodnej współpracy jest Komunalny Związek Gmin „Dolina Redy i Chylonki”. Realizuje on znaczące dla środowiska naturalnego zadania na terenie Gdyni, Rumi, Redy, Wejherowa, gmin: Kosakowo, Wejherowo i Szemud. Wspólnie zrealizowany został m.in. wielki projekt dofinansowany z Unii Europejskiej – „Program porządkowania gospodarki wodno-ściekowej”.

Ważnym miejscem współpracy jest Metropolitalne Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów NORDA, które powstało w 2011 roku. Powołali je do życia władze 15 gmin Północnego Pomorza. Współpraca samorządów służy zacieśnianiu metropolitalnych więzi wspólnot samorządowych, ze szczególnym wskazaniem na realizację strategicznie ważnej inwestycji, jaką jest Obwodnica Północna Aglomeracji Trójmiejskiej. Wymiernym efektem współpracy jest np. wspólna promocja turystyczna czy wspólna polityka oświatowa.

Wejherowo uczestniczy także w Programie Ożywienia Pasa Nadmorskiego. Na Pomorzu jest wiele różnych atrakcji. Są tu miejscowości typowo nadmorskie, jak i nieco odsunięte od linii brzegowej, które uzupełniają ofertę dla mieszkańców metropolii i przybywających tu latem urlopowiczów. W ramach Programu Ożywienia Pasa Nadmorskiego w Wejherowie w miejscu „starego basenu” przy ul. Strzeleckiej i Kalwaryjskiej planowane jest stworzenie nowoczesnego zespołu basenów wraz z tzw. plażowiskiem i strefą aktywnego wypoczynku. Partnerami Programu są: Hel, Jastarnia, Puck, Gdynia, Sopot, Gdańsk, Wejherowo, Stegna, Sztutowo, Urząd Morski w Gdyni, starostwo powiatowe w Pucku i Nowym Dworze Gdańskim oraz gminy: Puck i Kosakowo.

Kolejny przykład współpracy, to projekt pt. Węzły integracyjne Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta wraz z trasami dojazdowymi. W ramach tego projektu współpracuje 18 gmin z terenu Województwa Pomorskiego i Pomorska Kolej Metropolitalna. Jego celem jest polepszenie komunikacji na terenie pomorskiej metropolii. W ramach projektu władze Wejherowa planują budowę (wspomnianego już) bezkolizyjnego połączenia północ - południe z tunelem pn. „Węzeł Kwiatowa”.

Poprawa efektywności energetycznej, to projekt realizowany wspólnie z Gdynią, Sopotem, Gdańskiem, Pruszczem Gdańskim, Rumią, Redą, Tczewem oraz gminami: Szemud, Wejherowo, Tczew oraz Kolbudy, Wejherowo zamierza realizować inwestycje, dzięki którym znacznie poprawi się efektywność energetyczna w regionie.

Jest jeszcze kolejny przykład sąsiedzkiej współpracy. Wejherowo kupuje energię wspólnie z innymi gminami i powiatami. Podpisana została umowa z 25. podmiotami na dostawę energii elektrycznej dla gmin i ich jednostek administracyjnych na potrzeby budynków oraz oświetlenia i sygnalizacji. Porozumienie dotyczy grupowego przeprowadzenia postępowania i udzielania zamówienia na zakup energii elektrycznej. Dzięki temu łatwiejsze jest uzyskanie atrakcyjnej ceny, takiej samej dla wszystkich uczestników porozumienia.

Mocnym akcentem tożsamości Wejherowa jest Kalwaria Wejherowska, dzieło fundacji Jakuba Wejhera powstałe w latach 1649 – 1666. Urok Kalwarii Wejherowskiej, obok walorów architektonicznych, zawdzięcza wyjątkowemu układowi przestrzennemu 26 kaplic wkomponowanych w morenowe wzgórza. Kalwaria Wejherowska będąca założeniem krajobrazowo – parkowym, przestrzennie stanowi sprzężony układ: miasto – zespół klasztorny OO. Franciszkanów – kompozycja leśno parkowa z rozrzuconymi 26. kaplicami. Architektura kaplic, krajobraz i aleje bukowe wiążą się ze sobą nierozdzielnie i uzupełniają się wzajemnie. Kalwaria Wejherowska, to barokowy cud Pomorza, perła architektury sakralnej Pomorza. Na Kalwarię Wejherowską od stuleci (od końca lat siedemdziesiątych XVII wieku) ściągają pielgrzymi nawet z odległych miejscowości (Gdańsk – Oliwa, Kościerzyna). Uczestnicząc w pielgrzymkach można uzyskać odpust. Stosowny ku temu dokument wydał w 1678 roku papież Innocenty XI wydał specjalne *breve*, w którym rozciąga po wieczyste czasy ważność uzyskiwania odpustów zupełnych. Od 1717 roku pielgrzymom służą wejherowskie modlitewniki tzw. kalwaryjki, cyklicznie wznawiane aż po dzień dzisiejszy. Święte Góry Wejherowskie stały się ważnym środkiem odnowy duchowej w Północnej Polsce. Kalwaria inspiruje również w przestrzeni teatralno – muzycznej współczesnej kaszubszczyzny. Istniejące na Świętych Górach wejherowskich misteria Pasji i obrzędy pielgrzymkowe uzmysławiają, że tradycje religijne w Wejherowie są wciąż żywe. Kalwaria Wejherowska wraz z kościołem OO. Franciszkanów, w którym znajduje się cudowny obraz Matki Bożej Wejherowskiej Uzdrawicielki na Duszy i Ciele, obraz przed który zanoszą swe modły wierni, pełni rolę Sanktuarium Pasyjno – Maryjnego, promieniującego na cały obszar Kaszub i Pomorza.

Wejherowo roku 2016, to miasto nowoczesne, zadbane, w którym widać dbałość o historię i tradycję. To miasto usług, rzemiosła i drobnej wytwórczości, rozwiniętej oświaty, zapewniające mieszkańcom dostęp do kultury i sportu, miasto bezpieczne, centrum turystyki jednodniowej i weekendowej, dbałości o środowisko naturalne, miasto współpracujące z sąsiadami, dobrze skomunikowane wewnętrznie i zewnętrznie (SKM, PKP, lotnisko), noszące

miano Duchowej Stolicy Kaszub i centrum Pasyjno – Maryjnego, miasto dumne ze swej prężności i odwagi w działaniu. W *foyer* Filharmonii Kaszubskiej wisi tablica o następującej treści: "Kultura wymaga odwagi działania, by talenty mogły się rozwijać". Maksyma ta dotyczy także Wejherowa: Rozwój miasta wymaga odwagi działania, by mogło być ono dobrym miejscem do życia.

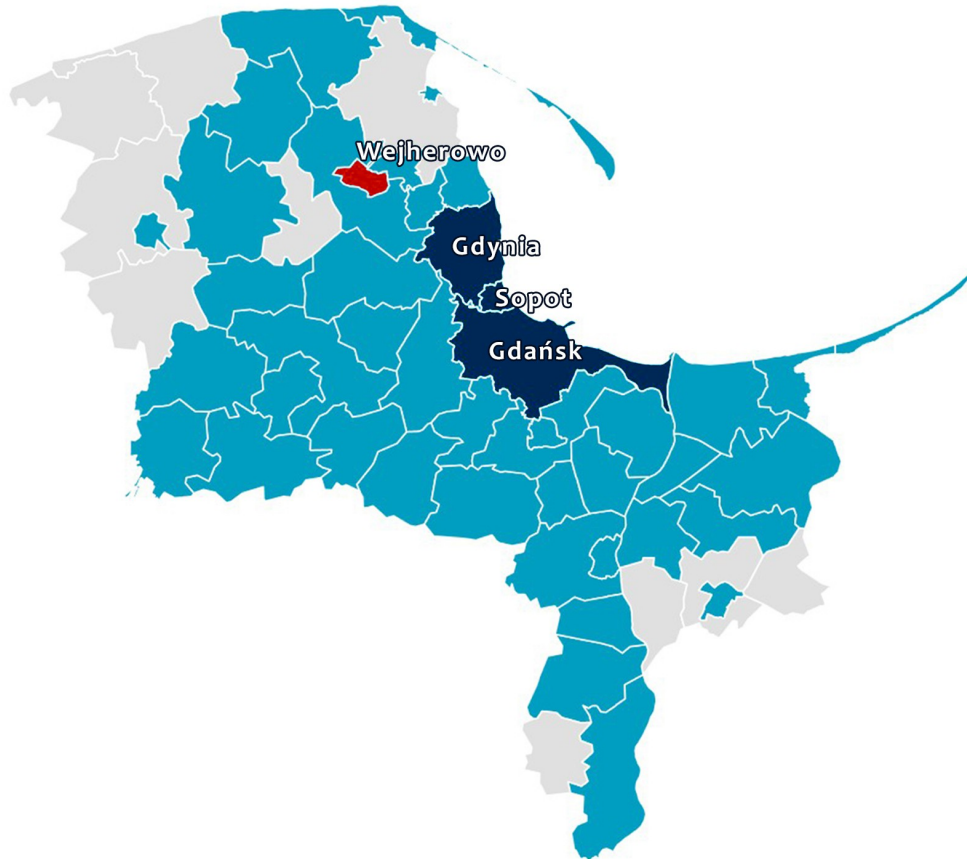
2. Obszar Metropolitalny Gdańsk - Gdynia – Sopot

Obszary metropolitalne i ich rozwój w znacznej mierze determinują rozwój współczesnego świata. Metropolie- wielkie miasta wraz z otaczającymi ich silnie zurbanizowanymi obszarami – są punktami odniesienia dla wzrostu gospodarczego, społecznego i kulturowego regionów, państw i kontynentów. W metropoliach następuje koncentracja najważniejszych ośrodków usług innowacji, nauki i kultury a także głównych węzłów transportowo-komunikacyjnych. Są to regiony kumulujące potencjał innowacyjny gospodarki oparty na wiedzy. To w metropoliach powstaje ponad 85 procent wszystkich światowych innowacji.

Proces metropolizacji jest procesem dynamicznym obejmującym coraz większe obszary w państwach o silnym rozwoju gospodarczym. Uwzględniając ten światowy kierunek rozwoju dużych aglomeracji samorządy pomorskie utworzyły Obszar Metropolitalny Gdańsk-Gdynia-Sopot. W celu zacieśnienia współpracy i prowadzenia działalności na rzecz rozwoju całego obszaru metropolitalnego wokół Gdańska w dniu 28 maja 2015 roku, w wyniku przekształceń, powstało **Stowarzyszenie Obszar Metropolitalny Gdańsk – Gdynia - Sopot**, łączące kilkadziesiąt miast i gmin metropolii trójmiejskiej. Ideą współpracy jest kształtowanie i integracja najważniejszych działań mających wpływ na jakość życia mieszkańców. Trójmiejski Obszar Metropolitalny podzielony jest na obszar centralny, tzw. rdzeń (Trójmiasto) i obszar funkcjonalny aglomeracji i otoczenie aglomeracji (strefa zewnętrzna). Wejherowo znalazło się w obszarze funkcjonalnym, bezpośrednio silnie powiązany z Trójmiastem. Wśród zasad kształtowania rozwoju i zagospodarowania przestrzennego aglomeracji znalazły się m.in. takie: wielofunkcyjny rozwój struktur przestrzennych oraz kształtowanie tożsamości poszczególnych struktur obszaru. W strukturze ośrodków obszaru metropolitalnego Wejherowo wraz z Tczewem i Pruszczem Gdańskim stanowi ośrodek ponadregionalny uzupełniający obszar metropolitalny. (Zobacz mapa 1.)

Mapa 1.

Obszar Metropolitalny Gdańsk - Gdynia - Sopot

Źródło: Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot do roku 2030.

W 2015 roku opracowana została „Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot do roku 2030”, której zadaniem było „stworzenie wspólnego i budowanego oddolnie dokumentu strategicznego, który ma stanowić narzędzie umożliwiające koordynację

działań w priorytetowych obszarach współpracy.”¹ Powstanie tego dokumentu było możliwe dzięki zaangażowaniu samorządów oraz ważnych partnerów społeczno-gospodarczych (przedsiębiorców, wyższych uczelni, organizacji pozarządowych).

Obszar Metropolitalny Gdańsk - Gdynia- Sopot składa się z 55 podmiotów - jednostek samorządu terytorialnego. Strategia zakłada, że przyszły rozwój OM do 2030 roku będzie koncentrował się w następujących strefach:

* *Rdzeń* - obejmuje historyczne i funkcjonalne centrum metropolii, skoncentrowane przede wszystkim wzdłuż głównej osi rozwojowej od Śródmieścia Gdańska przez Wrzeszcz, Oliwę, Sopot do Śródmieścia Gdyni.

* *Strefa silnej urbanizacji* – sąsiaduje bezpośrednio z miastami rdzenia oraz rozciąga się wzdłuż poszerzonej osi rozwojowej między Tczewem przez Pszczółki, Pruszcz Gdański, i dalej Rumie, Redę po Wejherowo. Założono także poszerzenie tej strefy w kierunku zachodnim o Żukowo i Kartuz w wyniku wzmożonej urbanizacji wywołanej uruchomieniem Pomorskiej Kolei Metropolitalnej.

* *Miasta krawędziowe*- są miastami powiatowymi poza strefą silnej urbanizacji. Pełnią ważne ponad lokalne funkcje usługowe oraz wzmacniają powiązania strefy zewnętrznej z rdzeniem.

* *Strefa zewnętrzna* – cechuje się mniejszym poziomem urbanizacji i stanowi ważne zaplecze mieszkaniowe, produkcyjne, usługowe i rekreacyjne całej metropolii. Wyróżnione zostały trzy podstrefy: północna, południowa i wschodnia.

W strategii OM określono także główne osie rozwojowe, gdzie będzie koncentracja procesów rozwojowych:

*centralną, będącą historycznie ukształtowanym pasem ponad lokalnych i ponadregionalnych usług wzdłuż linii kolejowej SKM 250 oraz alei Zwycięstwa i Grunwaldzkiej w Gdańsku, alei Niepodległości w Sopocie oraz alei Zwycięstwa i ul. Świętojańskiej w Gdyni, tworząc funkcjonalny obszar centralny rdzenia metropolii.

* *strategiczną*, stanowiącą przedłużenie osi centralnej, wychodzącą poza trzy miasta rdzenia i przebiegającą wzdłuż DK 91 oraz linii kolejowej 9 od Tczewa przez Pruszcz Gdański do Gdańska oraz DK 6 i linii kolejowej 202 i 250 od śródmieścia Gdyni przez Gdynie Chylonię, Rumie, Redę do Wejherowa. Wokół osi strategicznej rozwija się strefa silnej urbanizacji.

* *metropolitalną*, sięgającą miast krawędziowych: Lęborka, od Wejherowa wzdłuż DK 6 oraz linii kolejowej 220, oraz Malborka – od Tczewa wzdłuż linii kolejowej nr 9. Dodatkowo silna urbanizacja oraz funkcjonowanie Pomorskiej Kolei Metropolitalnej przyczynia się do

---

¹ Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot do roku 2030, Gdańsk, 2015, s.4.

powstania kartuskiej osi metropolitalnej wzdłuż linii kolejowych 248 i 201 oraz DK7 i DW 211 z Gdańska przez Żukowo do Kartuz.

W deklaracji współpracy czytamy m.in.:

„Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot do roku 2030 wyznacza kierunki współpracy metropolitalnej na najbliższe kilkanaście lat i jest najważniejszym dokumentem strategicznym dla rozwoju naszej metropolii... Bogatsi o kilkanaście lat doświadczeń, sukcesów i porażek, zdajemy sobie sprawę z tego, że jedynym kierunkiem i warunkiem rozwoju jest współpraca pomiędzy i w ramach wszystkich sektorów tworzących metropolię: gmin, powiatów, samorządu województwa, wojewody i agend rządowych, nauki, biznesu, mediów i organizacji pozarządowych. Świadomi wyzwań, jakie niesie ze sobą proces globalizacji, ale też ograniczonych zasobów, jakimi dysponujemy, jesteśmy zobowiązani do prowadzenia działań racjonalnych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców. ... Deklarujemy wolę dialogu i dążenia do kompromisu przy podejmowaniu wspólnych decyzji odnoszących się do dalszych wspólnych działań. Wierzimy, że razem możemy zrobić więcej i zachęcamy wszystkich do wspólnego budowania naszej metropolii.”²

Głównym założeniem Strategii jest dopełnienie lokalnych i sektorowych strategii rozwoju o wszystkie cele, działania i projekty, które lepiej i skuteczniej można realizować razem a powodzenie całego projektu metropolitalnego zależy od woli kompromisu i zaangażowania wszystkich strategicznych partnerów a fundamentalnym warunkiem skutecznej realizacji wszystkich zadań opisanych w strategii jest współpraca wszystkich podmiotów tworzących metropolię.

2.1 Uwarunkowania Obszaru Metropolitalnego

Analizując uwarunkowania rozwoju Obszaru Metropolitalnego należy uwzględnić zarówno nadarzające się szanse, jak i pojawiające się zagrożenia. Na uwadze należy mieć także lokalne trendy społeczne i gospodarcze, które występują, bądź pojawiać się mogą na obszarze metropolii. Powyższe zjawiska mogą stanowić ważny potencjał rozwojowy ale także stać się przeszkodami na drodze rozwoju metropolii. Rozpatrując uwarunkowania rozwoju, które są najbardziej istotne z punktu widzenia całego obszaru, należy wymienić kilkanaście z nich.

Jednym z ważniejszych jest samo położenie metropolii. Obszar Metropolitalny Gdańsk – Gdynia - Sopot jest najważniejszą największą aglomeracją miejską położoną w

---

² Op.cit, s.3.

Polsce północnej a także w południowej części basenu Morza Bałtyckiego. Takie położenie stanowi niewątpliwie o regionalnej i ponadregionalnej sile oddziaływania. Charakterystyczną cechą trójmiejskiej metropolii jest położenie wzdłuż głównej osi transportowej, co określa ją jako ośrodek policentryczny i dwubiegunowy i linearnej osi rozwoju. Pozytywnym zjawiskiem warunkującym rozwój są przemiany demograficzne wpływające na dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego i to mimo braku zintegrowanej polityki proimigracyjnej.

Na obszarze metropolii występuje silne wewnętrzne zróżnicowanie społeczne i gospodarcze. Dotyczy ono zarówno rdzenia, jak i strefy zewnętrznej. Taka struktura to efekt uwarunkowań historycznych i przyrodniczych. Widać to wyraźnie przy analizie regionalizmu Pomorza.

Kiedy mowa o potencjale gospodarczym, to należy stwierdzić że jednymi z najważniejszych filarów są dwa duże porty morskie oraz rozbudowywany port lotniczy w Gdańsku. Porty i lotnisko SA ważnymi węzłami bazowymi podstawowej transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T dla korytarza Bałtyk-Adriatyk. Jednak brak koordynacji zarządzania inwestycjami w infrastrukturę dostępową osłabia dynamikę wymiany handlowej.

Ważnym sektorem gospodarki na terenie metropolii jest sektor stoczniowy, który odrodził się po latach kryzysu związanego z restrukturyzacją polskiej gospodarki. Działa tu druga co do wielkości w Europie grupa stoczniowa a także wiele średnich i małych firm. Budowa i wyposażenie statków skutkuje największym wskaźnikiem w gospodarce morskiej.

Rozbudowująca się w ostatnich latach infrastruktura transportowa, umożliwiająca dostęp do portów, przyczyniła się do wzrostu przeładunków kontenerowych a porty w Gdyni i w Gdańsku uzyskały wysoką pozycję na rynku globalnym. Aktualny stan infrastruktury transportowej jest jednak niewystarczający w relacji do zwiększających się potrzeb.

Jednym z kluczowych warunków dla rozwoju metropolii jest sieć transportu publicznego. Obszar trójmiejski bazuje głównie na połączeniach kolejowych (SKM, PKP Przewozy Regionalne, PKM), które dobrze komunikują rdzeń metropolii z ośrodkami regionalnymi. Pełną ocenę wartości tego transportu obniża niewystarczający poziom integracji, co skutkuje utrudnionym przemieszczaniem się wewnątrz metropolii i niższą konkurencyjnością w stosunku do transportu samochodowego.

O rozwoju metropolii decyduje w dużej mierze potencjał produkcyjny i eksportowy. W strukturze produkcyjnej eksportu OM dominują grupy towarowe: statki, łodzie, konstrukcje pływające, paliwa mineralne, oleje. Ta grupa produktów charakteryzuje się relatywnie niskim poziomem przetworzenia. Grupy towarowe o wysokim stopniu przetworzenia, to maszyny i urządzenia mechaniczne, części oraz maszyny elektryczne,

rejestratory i odtwarzacze dźwięku i obrazu. Ich eksport skoncentrowany jest w kilku przedsiębiorstwach zlokalizowanych w Tczewie, Gdańsku i Gdyni. Natomiast obszar trójmiejski wyróżnia się w sektorach średnio-niskich technologii. Szczególnie silna koncentracja konkurencyjnych w tej branży firm występuje w sektorze stoczniowym i transportowo-spedycyjnym. Wzrasta też specjalizacja w branży IT.

Bardzo ważną rolę w rozwoju metropolii pełni lokalna przedsiębiorczość, na której bazuje zarówno sektor produkcyjny, jak i usługowy. OM jest jednym z największych i nadal rozwijających się centrów usług w Europie Środkowo- Wschodniej.

Jedną z największych przeszkód w rozwoju metropolii jest brak dużych, systemowych źródeł energii. Oznacza to uzależnienie od zewnętrznych dostaw energii elektrycznej mimo znaczącego na tym terenie potencjału dla rozwoju energetyki opartej na źródłach odnawialnych. Trwający od lat regres decyzyjny w sprawie budowy elektrowni jądrowej uniemożliwia realizowanie strategii rozwojowych np. lokalnym samorządom. Powoduje też brak napływu kapitału zagranicznego do pomorskich stref ekonomicznych, co bardzo osłabia tempo rozwoju gospodarczego w strefie zewnętrznej metropolii.

Wzrastające w ostatnich latach procesy urbanizacyjne nie doprowadziły do zmniejszenia roli gospodarki rolnej na obszarze OM, zwłaszcza w delcie Wisły oraz na Kaszubach. Zauważalne są zmiany w strukturze własności gospodarstw rolnych oraz wyraźna tendencja w specjalizacji produkcji rolnej.

Z uwagi na pełnione funkcje gospodarcze, usługowe i kulturalne OM obejmuje swym oddziaływaniem obszar znacznie wykraczający poza swoje granice. W strefie, obejmującej całe województwo pomorskie a także sąsiadujące tereny województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, zachodnio-pomorskiego oraz Obszaru Kaliningradzkiego, zamieszkuje łącznie ok. 5,4 mln mieszkańców.

Wszystkie strategie rozwojowe regionu , w tym także Strategia Rozwoju OM, muszą uwzględniać trendy i uwarunkowania globalne i krajowe.

2.2 Silne i słabe strony Obszaru Metropolitalnego

Niewątpliwie silną stroną OM jest jego położenie zarówno na mapie Polski, jak i Europy. Położenie w basenie Morza Bałtyckiego decyduje o charakterze i strukturze potencjału gospodarczego. Największy potencjał rozwojowy mają branże: logistyka, BPO (zarządzanie kapitałem ludzkim), ICT (technologie informacyjne i komunikacyjne), energetyka, chemia i motoryzacja. Nowością w rozwoju tych kierunków jest tzw. pryzmat

inteligentnych specjalizacji, który metodami konkursowymi pozwala dokonać właściwego ich wyboru i zdywersyfikować różne branże. Pomorze jako region może sobie pozwolić na selekcjonowanie inwestorów. Celem takich działań jest doprowadzenie do zakorzenienia ich działalności w lokalnej gospodarce. Województwo pomorskie zajmuje wysoką pozycję w raporcie Instytutu Badań nad Gospodarką o atrakcyjności inwestycyjnej województw; jest wręcz wskazywane jako województwo o ponadprzeciętnej atrakcyjności. Zajmuje także wysokie miejsce pod względem pozyskiwania inwestorów.

Mocną stroną metropolii jest infrastruktura komunikacyjna oraz transport lotniczy. O rozwoju tego sektora gospodarki decyduje położenie w transeuropejskiej sieci transportowej dla korytarza Bałtyk - Adriatyk.

OM odnotowuje pozytywne przemiany demograficzne na tle innych metropolii, co skutkuje wzrostem przyrostu naturalnego a wysoka jakość życia przekłada się na najwyższe w kraju wskaźniki zadowolenia mieszkańców.

Położenie geograficzne OM decyduje o potencjale turystycznym, rekreacyjnym i sportowym. Jest on bardzo zróżnicowany i wzmacniany przez intensywnie rozwijającą się bazę hotelową, kongresową i konferencyjną. Nadmorskie położenie, bogata oferta kulturalna, zabytki, różnorodność kulturowa i przyrodnicza, to najważniejsze walory OM. Wszystkie wskaźniki dot. ruchu turystycznego za 2015 rok pokazują czołową pozycję regionu na mapie Polski. Mocną stroną tej branży jest duży kapitał kulturowy, największy w Polsce Północnej, oparty na wysokiej jakości infrastrukturze, instytucjach i wydarzeniach kulturalnych i sportowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

Omawiając słabe strony OM zwrócić należy uwagę na zagadnienia dot. edukacji, innowacyjności, demografii, bezpieczeństwa, kapitału społecznego i środowiska.

W sferze edukacji zauważalne jest niewykorzystanie potencjału uczelni wyższych, słabość czynników stymulujących poprawę jakości i adekwatności ich oferty edukacyjnej z punktu widzenia potrzeb gospodarki i zjawisk demograficznych. Widoczny jest także niedostatek współpracy pomiędzy uczelniami, instytucjami badawczymi czy towarzystwami naukowymi.

Bardzo niekorzystne są deficyty w systemie edukacji a zwłaszcza niedostatecznie rozwinięty system szkolnictwa zawodowego, ustawicznego, który w małym stopniu angażuje pracodawców.

W ostatnich latach spadła pozycja OM w rankingu innowacyjności. W odniesieniu do europejskich liderów występują niskie nakłady oraz niewielkie zatrudnienie w pracach badawczo-rozwojowych (B+R). Odnotowujemy relatywnie słabe wskaźniki efektów

działalności innowacyjnej (niewielka liczba wdrożeń, patentów, przychodów ze sprzedaży nowych produktów i usług), mamy niską intensywność międzynarodowej współpracy naukowej. Te symptomy są odzwierciedleniem kryzysu w skali całego kraju i są efektem niedoceniań tego sektora przez kolejne rządy RP.

Nie najlepiej prognozują procesy demograficzne a zwłaszcza proces starzenia się społeczeństwa, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Za tym procesem nie nadążają przemiany w strukturze i jakości usług publicznych, w szczególności w zakresie opieki geriatrycznej i opieki społecznej.

Zagadnienie kapitału społecznego i jego poziomu nie odbiega od podobnych poziomów występujących w całym kraju oraz Europie Środkowo-Wschodniej. Odnotowuje się ogólnokrajową tendencję polegającą na obniżaniu się rangi pracy społecznej i wycofywania się z aktywnego życia społecznego w ramach działalności organizacji pozarządowych. Zauważalna jest natomiast coraz silniejsza partycypacja obywatelska w działaniach dotyczących najbliższego otoczenia (np. budżety obywatelskie).

Jedną ze słabych stron regionu jest poziom bezpieczeństwa. Jest to cecha charakterystyczna regionu turystycznego, gdzie występuje przestępczość sezonowa. To zjawisko nie ma znaczącego wpływu na intensywność ruchu turystycznego czy na działalność inwestorską.

Innym zagrożeniem dla rozwoju OM może być długotrwałe bezrobocie, niski udział osób aktywnych zawodowo oraz sezonowość zatrudnienia, szczególnie w sektorze usług. Jednak najnowsze statystyki pokazują niskie bezrobocie, zwłaszcza w Trójmieście oraz wyraźniejszy rynek pracownika. Niekorzystnym zjawiskiem jest silne zróżnicowanie tego rynku na obszarze metropolii. O harmonijnym i zrównoważonym procesie rozwoju decydować będą silne, lokalne centra rozwoju. Wtedy różnice w zarobkach i stopie bezrobocia będą społecznie akceptowane.

Kluczową rolę w rozwoju OM odgrywa jakość środowiska, która powinna zabezpieczać wysokie standardy życia jego mieszkańców. Zagrożeniem na obszarze metropolii jest niska jakość powietrza, wód powierzchniowych a także produkcja i składowanie odpadów.

Dokonując podsumowania silnych i słabych stron Obszaru Metropolitalnego stwierdzić należy, że o rozwoju decydować będą głównie czynniki związane z położeniem geograficznym, potencjałem gospodarczym, transportem i komunikacją oraz turystyką. Zagrożenia dla tego procesu wynikają z uwarunkowań lokalnych (edukacja, demografia, kapitał społeczny) ale też z procesów ogólnokrajowych czy działań rządowych (energetyka,

bezpieczeństwo). Czynnikiem decydującym o realizacji zadań wynikających ze strategii OM będzie jednak wspólne działanie wszystkich podmiotów tworzących strukturę organizacyjną metropolii.

2.3 Wizja rozwoju Obszaru Metropolitalnego

Proces rozwoju metropolii uzależniony jest zarówno od czynników wewnętrznych, w dużej mierze determinowany lokalnymi warunkami, jak i zewnętrznych: krajowych i globalnych. Cały proces rozwoju można analizować na podstawie trzech scenariuszy: A – progresywnego, B- stagnacyjnego i C – regresywnego. Podstawowym zadaniem wynikającym ze strategii rozwoju jest oczywiście podejmowanie takich działań, aby realizować pierwszy scenariusz, nazywany też „wielkim skokiem”. Głównym jego założeniem jest skumulowanie wyjątkowo sprzyjających dla OM tendencji makroekonomicznych z maksymalnym wykorzystaniem potencjału lokalnego wraz z eliminacją obecnych słabości Obszaru. Ma koncentrować najbardziej korzystne warunki zewnętrzne wykorzystując jak najwięcej atutów metropolii. W celu uniknięcia zagrożeń rozwojowych ma jednocześnie eliminować słabe strony. W scenariuszu progresywnym wyznaczono kilka ważnych działań, które mają umożliwić jego skuteczną realizację. Do głównych działań należy zaliczyć:

- kumulację i intensyfikację wysiłków, które powinny doprowadzić do wzrostu efektywności edukacji na każdym z poziomów, badań, innowacyjności i kreatywności. Celem jest tu wzrost nowych, trwałych i dobrze płatnych miejsc pracy oraz pozyskiwanie wartościowych pracowników z kraju i ze świata,
- wspólne inicjatywy wszystkich podmiotów w pozyskiwaniu finansowego kapitału globalnego i intelektualnego. To działanie powinno doprowadzić do napływu kapitału nie tylko do rdzenia, ale także do strefy suburbanizacji zewnętrznej,
- koordynację działań podmiotów sektora transportu i logistyki, co powinno doprowadzić do wzrostu znaczenia węzła transportowego jako największego nad Bałtykiem,
- zintensyfikowanie harmonijnego i funkcjonalnego rozwoju całego obszaru, do czego niezbędna jest integracja i racjonalizacja systemu komunikacji zbiorowej wewnątrz metropolii,
- poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców, wynikająca z jakości środowiska oraz kapitału kulturowego, powinna OM uczynić jeden z najbardziej atrakcyjnych

osiedleńczo regionów w Polsce i w basenie Morza Bałtyckiego. Takie działanie powinno skutkować wzrostem ruchów migracyjnych oraz zwiększającą się liczbą mieszkańców,

- stworzenie funkcjonalno-przestrzennych możliwości dojazdu oraz wykorzystanie bogatej oferty edukacyjnej, handlowej, kulturalnej, turystycznej, rekreacyjnej i medycznej.

Podstawę drugiego scenariusza (B) stanowi kontynuacja istniejących trendów rozwoju. Nazywany „drepcząc w miejscu”, opiera się na zachowaniu aktualnych, umiarkowanych trendów i tendencji rozwoju. Istniejące funkcje i znaczenie OM będą zachowane ale jedynie część zagrożeń uda się ominąć i wykorzystać tylko niektóre szanse. W tym scenariuszu rozwój metropolii będzie opierał się na średnio zaawansowanych technologicznie sektorach. Negatywne, postępujące trendy demograficzne będą powodować brak odpowiedniej kadry i ograniczenie napływu nowych inwestycji.

W rozwoju węzła komunikacyjnego może nastąpić stagnacja z powodu nieskoordynowanych działań podmiotów, czego skutkiem może być peryferyzacja stref zewnętrznych metropolii.

Scenariusz C, nazywany „krokiem w tył”, to wizja niewykorzystanych szans, na którą nakładają się zagrożenia zewnętrzne. Przestaje działać system koordynacji działań metropolitalnych a interesariusze koncentrują się wyłącznie na procesach ograniczonych do swoich administracyjnych granic:

- brak skoordynowanych działań i wewnętrzne konflikty doprowadzić mogą do znaczącej marginalizacji całego OM, odpływu inwestorów, pauperyzacji mieszkańców i upadku wielu lokalnych firm,
- gospodarka bazuje na obsłudze ruchu turystycznego i usługach publicznych. Regres gospodarczy powoduje wzrost negatywnych trendów demograficznych, emigrację osób w wieku produkcyjnym, gwałtowne kurczenie się rdzenia OM i miast krawędziowych,
- wywołana zostanie walka konkurencyjna podmiotów transportowych i logistyki, co spowoduje wojnę cenową oraz upadek przedsiębiorstw. Na rynku usług publicznych nastąpi rywalizacja podmiotów realizujących te usługi i co połączone ze spadkiem siły nabywczej mieszkańców, wyraźnie obniży jakość życia,

- bardzo istotnym zagrożeniem wynikającym z tego scenariusza będzie praktyczna blokada napływu inwestycji, jako efekt konfliktów przestrzenno-funkcjonalnych w rdzeniu i pozostałych strefach OM,

Przedstawione powyżej scenariusze są wizjami hipotetycznymi, chociaż możliwymi do spełnienia. Każdy z nich może ulegać modyfikacjom wynikającym z różnych czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja rozwoju OM do roku 2030 to stan, do którego wszyscy interesariusze zamierzają dążyć i któremu mają być podporządkowane wszystkie cele wynikające z partnerstwa. W 2030 roku OMG-G-S ma być metropolią innowacyjną w każdej ze sfer życia. Ma to być metropolia innowacji społecznych, ośrodkiem kulturalnym w skali krajowej i europejskiej, prezentować nowoczesne rozwiązania edukacyjne i gospodarcze oparte na silnym, zróżnicowanym sektorze badań i nauki. Jednym z kierunków jest stworzenie metropolii zrównoważonej o racjonalnym rozwoju przestrzennym. Oznacza to , oprócz trwałego wzrostu jakości życia mieszkańców, także możliwość rozwoju każdej z gmin i powiatów OM. Konkurencyjność metropolii będzie powodować rosnącą atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą a te czynniki będą przekładały się na konkurencyjność rynkową oraz dynamikę wzrostu i przyciąganie kapitału finansowego, intelektualnego oraz kulturowego.

Koordinacja działań wszystkich interesariuszy, ich współpraca, powinna w 2030 roku doprowadzić, aby OMG –G – G - S była:

- trzecim centrum gospodarczym kraju, zamieszkałym przez 1,5 mln mieszkańców, silnie utożsamiających się ze swoim miejscem zamieszkania i lokalną wspólnotą,
- metropolią atrakcyjną dla przyjezdnych, w tym obcokrajowców,
- największym nadbałtyckim zespołem portowym i węzłem logistycznym,
- dominującym w regionie ośrodkiem biznesowym, łączącym rynki nordyckie ze środkowoeuropejskimi,
- metropolią ze skoordynowanym systemem planowania przestrzennego,
- największym w basenie Morza Bałtyckiego centrum czasu wolnego i turystyki,
- metropolią przodującą w jakości i dostępności usług publicznych w Polsce,
- metropolią z wzorcowo zintegrowanym transportem publicznym,
- krajowym liderem w zakresie wykorzystania mobilności aktywnej i rozwiązań multimedialnych,
- modelowym dla Polski miejscem dialogu społecznego.

Przedstawiając wizje rozwoju Obszaru Metropolitalnego należy stwierdzić, że strategia rozwoju OM musi być spójna z innymi koncepcjami rozwoju realizowanymi przez

podmioty wchodzące w skład metropolii. Do najważniejszych należą: Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego i Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego wykazuje wiele wspólnych cech ze strategią Rozwoju OM. Dotyczy to m.in. zachowania inwestorów zewnętrznych wobec regionu, aktywności społeczności regionalnej, rozwoju gospodarki opartej na wiedzy o regionie, dynamiki rozwoju regionu na tle innych województw. W założeniu rozwoju do 2020 roku region powinien cechować się nowoczesną gospodarką, aktywnymi mieszkańcami i atrakcyjną przestrzenią.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030 jest integralnie związany z Obszarem Metropolitalnym i mocno połączony z innymi strategiami rozwoju regionu. Jednym z głównych założeń planu jest stworzenie w ciągu najbliższych 15 lat trzeciego centrum gospodarczego kraju oraz najważniejszego nad Bałtykiem centrum czasu wolnego i turystyki. Plan wskazuje, że bardzo ważnym czynnikiem prorozwojowym, determinującym wizję rozwoju, jest przyrost demograficzny. Aktualne dane dotyczące tego zjawiska sytuują pomorskie na piątym miejscu wśród regionów ze wzrastającym przyrostem naturalnym.

W planie określono 8 kierunków rozwoju przestrzennego. Należy do nich m.in. rozwój środowiska przyrodniczego, kulturowego i turystycznego. W wizji rozwoju tego kierunku swoje znaczące miejsce zajmuje Wejherowo, które ze swoim dziedzictwem kulturowym będzie odgrywało ważną rolę w popularyzacji tradycji regionu a Kalwaria Wejherowska może uzyskać status „Pomnika historii”. Inne ważne miejsce Wejherowo będzie zajmowało w realizowanych projektach turystycznych: „Kajakiem przez Pomorze- Meandry Północy” i budowa sieci międzyregionalnych ścieżek rowerowych. W kierunku rozwoju pn. „Osadnictwo-kształtowanie terenów mieszkaniowych” Wejherowo wskazywane jest jako ośrodek krystalizujący sieć osadniczą.

Podsumowując: Obszar Metropolitalny Gdańsk – Gdynia - Sopot ma szansę stać się globalną metropolią portową, bramą na styku regionów, kultur i gospodarek obszarem wymiany i wzbogacania towarów, usług, kapitałów, idei, obszarem wysokiej jakości życia o bogatej infrastrukturze kulturalnej i turystycznej.

3. Miejsce Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk – Gdynia - Sopot

Opisując miejsce Wejherowa w OM należy skoncentrować się na kilku aspektach tego zagadnienia. Na początek będzie to analiza miejsca Wejherowa w Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia - Sopot do roku 2030. Strukturę terytorialną Obszaru tworzy kilka stref. Wejherowo znajduje się w strefie silnej urbanizacji, która rozciąga się wzdłuż osi Tczew-Wejherowo. Takie umiejscowienie Wejherowa powoduje bezpośrednie sąsiedztwo z miastami rdzenia a zwłaszcza z najbliższej położona Gdynią. W strukturze OM zaznaczono też osie rozwojowe, wokół których będzie koncentrować się rozwój metropolii. W tej lokalizacji Wejherowo znalazło się na osi strategicznej, która jest przedłużeniem osi centralnej i wychodzi poza trzy główne miasta rdzenia. Oś biegnie wzdłuż DK 6 i linii kolejowej 202 i 250 od śródmieścia Gdyni przez Rumię, Redę do Wejherowa. Z powyższego wynika, że strategia rozwoju OM sytuuje Wejherowo w strefie silnej urbanizacji ale dokładniejsza analiza tej lokalizacji wskazuje, że Wejherowo jest bardziej miastem krawędziowym, gdzie proces silnej urbanizacji nie jest tak intensywny. Podstawową funkcją, jaka wynika z położenia Wejherowa, jest realizowanie ważnych zadań usługowych oraz wzmocnianie powiązań strefy zewnętrznej z rdzeniem. Strefa zewnętrzna, której cechą jest mniejsza intensywność urbanizacyjna, jest przede wszystkim ważnym zapleczem mieszkaniowym, produkcyjnym, usługowym, turystycznym, rekreacyjnym i kulturalnym całej metropolii. Zatem w strukturze organizmu miejskiego Wejherowa znajdujemy cechy strefy silnej urbanizacji (ze względu na położenie jednak o zmniejszonym nasileniu), cechy miasta krawędziowego oraz cechy strefy zewnętrznej, głównie podstrefy północnej.

Jakie czynniki decydują o pozycji i miejscu Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym? Jednym z nich jest położenie geograficzne. Opisując Wejherowo nie sposób nie zauważyć tego waloru. Nazywane „Duchową stolicą Kaszub” – leży w północnej części woj. pomorskiego, w pradolinie rzeki Redy i Łeby. Zajmuje powierzchnię 25,65 km kwadratowych i liczy ponad 50 tys. mieszkańców. Naturalne otoczenie stanowią porośnięte lasami wzgórza morenowe a cały układ urbanistyczny miasta podporządkowany jest warunkom naturalnym. Jest doskonale skomunikowane z Trójmiastem, blisko stąd do baz promowych Gdańska i Gdyni, lotniska w Rębiechowie a także do nadmorskich miejscowości wypoczynkowych. Przez miasto biegnie droga krajowa nr 6 oraz linia kolejowa Gdańsk-Szczecin. Mimo linearnego ciągu zabudowy, Wejherowo ma swoje historyczne centrum z

rynkiem oraz funkcjonalnym układem komunikacyjnym. To jeden z ważnych wyróżników na tle sąsiadujących miast wchodzących w skład metropolii.

Historia Wejherowa, to także istotny aspekt specyfiki miasta. Powstało z woli Jakuba Wejhera, wojewody malborskiego, swego czasu najbogatszego i najpotężniejszego magnata Prus Królewskich. 28 maja 1643 roku powołał on do życia osadę *Weiherfrey*, czyli Wejherowską Wolę a zgodę na lokację uzyskał od króla Władysława IV. Przywilej miejski zatwierdził Jan Kazimierz II w dniu 13 stycznia 1650 roku. Wejherowo było jedynym miastem prywatnym Prus Królewskich, osadzonym na prawie chełmińskim i jedynym, jakie powstało na tym terenie w okresie I Rzeczypospolitej. Po śmierci założyciela znalazło się kolejno w posiadaniu Radziwiłłów, Sobieskich, Przebendowskich, rezydenta angielskiego w Gdańsku Aleksandra Gibsone oraz Keyserlingków. W 1808 roku władze pruskie wprowadziły na Pomorzu ordynację miejską i Wejherowo (Neustadt) przestało być miastem prywatnym.

Współczesne Wejherowo jest miejscem, gdzie historia, nowoczesność i przyroda, wzajemnie się przenikając, tworzą niepowtarzalny klimat. Wiele czynników składa się na piękno miasta, jego atrakcyjność turystyczną i kulturową. Do zwiedzania i poznawania przeszłości miasta zapraszają zabytki miasta. Do najciekawszych należy imponujący zespół Kalwarii Wejherowskiej, założony przez Jakuba Wejhera w latach 1648-1655. Składa się z 26 kaplic, zbudowanych w większości w stylu manieryczno-wczesnobarokowym. Cała Kalwaria jest położona na zalesionych wzgórzach otaczających miasto. Co roku do Kaszubskiej Jerozolimy - jak przyjęło się nazywać Kalwarię - przybywają pielgrzymi z całych Kaszub i Pomorza.

Ważnym dla miasta zabytkiem jest kościół klasztorny oo. franciszkanów pod wezwaniem św. Anny, wzniesiony w latach 1648-1651. Znajduje się tu obraz Matki Boskiej Wejherowskiej z XVII wieku, koronowany przez papieża Jana Pawła II w 1999 roku. W podziemiach klasztoru spoczywa Jakub Wejher z rodziną oraz liczni przedstawiciele rodu Przebendowskich. Do kościoła przylega budynek założonej w 1651 roku najstarszej wejherowskiej szkoły, w której nauczano języka polskiego.

W zachodniej pierzei rynku usytuowana jest kolegiata pod wezwaniem św. Trójcy, pierwotnie ufundowana przez Jakuba Wejhera w latach czterdziestych XVII wieku, później dwukrotnie przebudowywana.

Ozdobą architektoniczną rynku jest ratusz wzniesiony ok. 1650 roku i kilkakrotnie, gruntownie przebudowywany. Ostateczny kształt architektoniczny uzyskał w 1908 roku i jest jednym z najładniejszych obiektów tego typu w Polsce Północnej.

U podnóża zalesionych wzgórz, w południowej części miasta znajduje się obszerny park, a w nim Pałac Przebendowskich. Budowany w latach 1767-1800, dzisiaj jest siedzibą Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej. Wszystkie te obiekty są pomnikami czasów, w których powstały, obrazując bogactwo, wyobraźnię i aspiracje mieszkańców oraz włodarzy miasta.

Wejherowo w ostatnich latach bardzo się zmieniło, wypiękniło i rozwinęło. Szczególnie spektakularne zmiany nastąpiły po wejściu Polski do Unii Europejskiej. Wejherowo w ciągu zaledwie kilku lat zdobyło unijne dofinansowanie na dziewięć dużych projektów. Niektóre inwestycje już się zakończyły - renowacja Kalwarii Wejherowskiej, rewitalizacja Śródmieścia i terenów przyległych, modernizacja Parku Miejskiego. Dzięki funduszom europejskim powstał nowy budynek Wejherowskiego Centrum Kultury-Filharmonii Kaszubskiej – największa i najbardziej doniosła inwestycja miejska. Z bogatej oferty kulturalnej Filharmonii Kaszubskiej korzystają licznie nie tylko mieszkańcy Wejherowa i okolic, ale także całego Pomorza.

W ciągu ostatnich lat nastąpił znaczący rozwój infrastruktury sportowej i społecznej. Najważniejszą i największą inwestycją była budowa krytej pływalni oraz budowa sztucznego lodowiska. W każdej części miasta powstały ogólnodostępne, dobrze urządzone place rekreacyjno-sportowe z boiskami do gier zespołowych i placami zabaw. Gruntownie przebudowano miejską bibliotekę, która stała się nowoczesną placówką kulturalno-edukacyjną oraz siedzibę Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, zapewniając właściwą obsługę mieszkańców.

W pierwszej dekadzie po 2000 roku rozwinęło się budownictwo mieszkaniowe. W tym czasie powstało siedem budynków w ramach działalności inwestycyjnej Wejherowskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Jednak prawdziwy rozkwit i przyspieszenie nastąpiło w budownictwie mieszkaniowym realizowanym przez deweloperów, znacznie przekraczając średnią krajową. Powstały nowe osiedla, na których znajduje się ok. 3 tys. mieszkań. Efektem tego budownictwa był znaczący wzrost liczby mieszkańców miasta, zahamowany został niekorzystny trend demograficzny. Z oferty mieszkaniowej skorzystali nie tylko mieszkańcy Wejherowa ale także mieszkańcy zachodnio-północnej części Obszaru Metropolitalnego. To jeden z ważnych czynników stanowiący o miejscu Wejherowa w metropolii.

Ostatnie dziesięciolecie, to także budowa i remont kilkudziesięciu ulic oraz budowa promenady pieszo-rowerowej wzdłuż rzeki Cedron. Rozwiązało to znaczną część problemów komunikacyjnych w centrum miasta. W tym miejscu należy wspomnieć o najważniejszych

inwestycjach drogowych na terenie Wejherowa, jakie będą realizowane w najbliższych latach. Rozpoczyna się budowa dwóch bezkolizyjnych węzłów „Zryw” i „Kwiatowa”. Będą one bezkolizyjnymi powiązaniem drogowymi północnej i południowej części miasta z drogą krajową nr 6, która wraz z linią kolejową Gdańsk-Szczecin, przecina miasto wzdłuż osi wschód- zachód.

Rozwój miasta Wejherowa, podobnie jak rozwój Obszaru Metropolitalnego, oparty jest o wieloletnią strategię. W Wejherowie opracowano strategię rozwoju na lata 2012-2022, która jest kontynuacją opracowanej wcześniej na lata 2002-2011. Aktem prawnym strategii jest Uchwała Nr VIk/XIX/233/2012 Rady Miasta Wejherowa z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia dokumentu pod nazwą „Strategia Rozwoju Wejherowa na lata 2012-2022”. Cel zasadniczy strategii określa misja, w której czytamy: „ Wejherowo miastem przyjaznym dla mieszkańców i atrakcyjnym dla przybyszów z zewnątrz. Centrum sportu i rekreacji, ośrodek kulturotwórczy oparty na tradycji regionu kaszubskiego, „zielone” miasto o rozwiniętej infrastrukturze. Samorząd ukierunkowany na budowanie wysokiej jakości miasta”.³

Historyczna stolica obszaru określanego jako Ziemia Wejherowska, w okresie powojennym siedziba powiatu morskiego, siedziba pierwszych urzędów administracji morskiej, zaplecze dla budującej się Gdyni, dzisiaj nosi zupełnie inny charakter. Waleriami miasta jest istnienie w jego granicach instytucji o charakterze regionalnym lub o zasięgu wykraczającym poza powiat. Dziś Wejherowo jest centrum kultury regionalnej, bogatym w zabytki, chętnie odwiedzanym przez turystów, miastem rozwijającego się sektora handlowo-usługowego i budownictwa mieszkaniowego. Miasto posiada też różnorodną ofertę edukacyjną i wypoczynkowo-rekreacyjną. W ostatnich latach Wejherowo bardzo znacząco wyróżnia się działalnością kulturalną. Dominuje w tej sferze działalności Wejherowskie Centrum Kultury - Filharmonia Kaszubska. Ten wielofunkcyjny obiekt, oddany do użytku w maju 2013 roku, od razu bardzo mocno zaznaczył swoją pozycję na kulturalnej mapie nie tylko Wejherowa, ale także regionu i całego Pomorza. Bogata oferta kulturalna, szerokie spektrum działalności, atrakcyjna bryła architektoniczna bardzo szybko doprowadziło do nieprzewidywanego wcześniej zainteresowania odbiorców. Dzisiaj do Filharmonii przybywają mieszkańcy Wejherowa, sąsiednich powiatów oraz całej metropolii. Wielu występujących tu artystów podkreśla, że jest to najnowocześniejszy dom kultury w Polsce. Nowoczesność w kulturze miasta to nie tylko Filharmonia. Taką instytucją jest również Miejska Biblioteka Publiczna, która poza działalnością typowo biblioteczną, pełni aktywną

---

³ Strategia rozwoju Wejherowa na lata 2012-2022, Wejherowo 2012, s. 42.

funkcję kulturalną i oświatową.. Utworzony został elektroniczny spis publikacji, zdigitalizowana baza danych online dla potrzeb czytelnicy popularno-naukowej. Dostępne są także filmy edukacyjne i audiobooki. Jedną z wizytówek miasta jest Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej, którego siedzibą jest Pałac Przebendowskich i Keyserlingków.

Opisując sferę kultury nie sposób pominąć miejsca i roli Wejherowa w regionie jako ośrodka kultu religijnego skupionego wokół Kalwarii Wejherowskiej. Kalwaria jest regionalnym centrum ruchu pielgrzymkowego, którego tradycja sięga 1669 roku.

Wejherowo jest miastem bogatym w zabytki. Wykaz tych obiektów liczy 23 pozycje a do najważniejszych należą:

- park w zespole pałacowo-parkowym, obecnie Park im. Aleksandra Majkowskiego,
- układ urbanistyczno- krajobrazowy miasta Wejherowa (Śródmieście),
- Kościół parafialny p.w. św. Trójcy – kolegiata,
- Kościół parafialny p.w. św. Anny w zespole klasztornym oo. Franciszkanów,
- Pałac Przebendowskich i Keyserlingków,
- Kalwaria Wejherowska – zespół 26 kaplic,
- Ratusz Miejski, pl. Jakuba Wejhera,
- dom mieszkalny Villa Musica,
- młyn wodny nad Cedronem.

W trakcie opracowywania strategii rozwoju Wejherowa przeprowadzone zostały badania dot. wizerunku miasta. W pytaniach o charakterystyczne elementy, z którymi utożsamiane jest Wejherowo respondenci z kraju wskazywali Śródmieście a respondenci z regionu - Kalwarię Wejherowską. Do najnowszych atrakcji turystycznych zaliczyć trzeba również Szlak Nut Kaszubskich. Jest to wizualizacja alfabetu kaszubskiego w formie 14. obelisków rozmieszczonych w centrum miasta, tworzących specyficzny szlak turystyczny, umożliwiający zwiedzanie miasta.

Wejherowo to nie tylko zabytki. W infrastrukturze miejskiej znajdują się obiekty sportowo-rekreacyjne. W ostatnich latach na obiektach szkolnych i osiedlach powstały boiska, place zabaw, ogólnodostępne siłownie. Wybudowano dużą halę sportową, krytą pływalnię i lodowisko. W mieście znajdują się też bardzo znane na Pomorzu i w kraju obiekty wybudowane w okresie międzywojennym. Należą do nich korty tenisowe i stadion na Wzgórzu Wolności.

Z przedstawionej powyżej charakterystyki miasta, uwzględniającej wiele aspektów: od położenia geograficznego zaczynając, poprzez rys historyczny, opis zabytków i na współczesnych dokonaniach kończąc wynika, że Wejherowo znalazło i ugruntowuje swoją mocną i znaczącą pozycję na mapie Obszaru Metropolitalnego Gdańsk – Gdynia -Sopot.

Zakończenie

Analizując zagadnienie miejsca Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk - Gdynia - Sopot należy skoncentrować się na jego kilku aspektach. Najważniejszy z nich, to położenie miasta w metropolii, które determinuje określony zakres i znaczenie w jej strukturze. Patrząc z tej perspektywy Wejherowo nie jest głównym ośrodkiem decydującym o rozwoju OM. Miasto leży w strefie zewnętrznej obszaru na jego głównej osi komunikacyjnej. Takie położenie umożliwia mieszkańcom strefy dostępność do jej rdzenia. Dotyczy to mieszkańców dojeżdżających do pracy w Trójmieście, do usług handlowych, medycznych, kulturalnych, sportowych i turystycznych. Ten ruch jest dwukierunkowy: mieszkańcy Trójmiasta i wschodniej strefy zewnętrznej mają łatwy dostęp do Wejherowa oraz dalej – do pasa nadmorskiego. Tak zatem można określić miejsce i rolę Wejherowa w układzie komunikacyjnym metropolii.

Ważną funkcją miasta jest wzbogacanie oferty turystycznej i kulturalnej obszaru. Kiedy mowa o ruchu turystycznym nie sposób pominąć Wejherowa jako miasta z bogatą historią i ciekawymi zabytkami z Kalwarią Wejherowską na czele. Wejherowo pełni bardzo ważną rolę, jako ośrodek kultury w tej części metropolii. Centralną placówką upowszechniania kultury jest oddana do użytku w 2013 roku Filharmonia Kaszubska, która w ciągu trzech lat ugruntowała swoją wysoką pozycję wśród okolicznych instytucji kultury.

Kolejna ważna funkcja Wejherowa w metropolii wynika z dynamiki zmian miasta w ostatnich latach a zwłaszcza rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Nowo powstałe osiedla mieszkaniowe w znacznej części zasiedlili mieszkańcy spoza Wejherowa, wybierając tu swoje miejsce do życia. Aktywność deweloperska stworzyła takie możliwości ale wyboru dokonywali sami obywatele. Zamieszkali w niedużym mieście z łatwym dostępem do Trójmiasta, w mieście bezpiecznym z bogatą ofertą kulturalną, edukacyjną i wypoczynkową. Wybrali miasto bez wielkiego przemysłu ale z rozwiniętą siecią usługowo-handlową, bez komunikacyjnych utrudnień, jakie są zmorą dużych miast.

Patrząc od tej strony, Wejherowo na tle metropolii jawi się jako miasto do spokojnego i nieuciążliwego zamieszkania z dostępem do wszystkich nowoczesnych zdobyczy ułatwiających życie.

Rozpatrując miejsce Wejherowa OM należy też podkreślić rolę miasta w propagowaniu regionalizmu i pielęgnowaniu tradycji i dziedzictwa kulturowego. Akcenty kaszubskie-regionalne są w Wejherowie bardzo widoczne. Dużą rolę w procesie

kultywowania tradycji odgrywają lokalne stowarzyszenia, którym przewodzi wejherowski Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Pielęgnowany jest język kaszubski, którego naukę, dzięki ustawie z 2005 roku o języku regionalnym, można było wprowadzić do szkół. Tradycje kaszubskie są bardzo widoczne w trakcie uroczystości odpustowych na Kalwarii Wejherowskiej. Bardzo charakterystycznym akcentem regionalnym na planie miasta Wejherowa jest Szlak Nut Kaszubskich, będącym atrakcją turystyczną miasta.

Reasumując zagadnienie, jakim było określenie miejsca i roli Wejherowa w Obszarze Metropolitalnym Gdańsk – Gdynia - Sopot można stwierdzić że:

- Wejherowo jest miastem o bogatej historii i wnosi niebagatelny wkład w dziedzictwo kulturowe aglomeracji i całego regionu.
- z uwagi na swoje położenie jest atrakcyjnym miejscem do zamieszkania dla ludzi, którzy uciekają od kłopotów i uciążliwości życia w środowisku wielkomiejskim.
- znajdując się na głównej osi komunikacyjnej obszaru, zapewnia mieszkańcom miasta i okolic dogodny dojazd do Trójmiasta i pasa nadmorskiego.
- oferuje mieszkańcom obszaru wszechstronne uczestnictwo w kulturze, wypoczynku, rekreacji i turystyce.
- stanowi bezpośrednio zaplecze aglomeracji we wszystkich obszarach życia społecznego.

Powyższe spostrzeżenia pozwalają sformułować tezę, że Wejherowo dzięki swojemu różnorodnemu potencjałowi, miejscu i roli w Obszarze Metropolitalnym, jest czwartym po Trójmieście ośrodkiem w strukturze tej metropolii.

Bibliografia

1. Bolduan T., Burmistrz, Gdańsk 1995.
2. Historia Wejherowa, red: J. Borzyszkowski, Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko – Pomorskiej, Wejherowo 1998.
3. Jeliński R. M., Wejherowo. 25 lat samorządności, Wejherowo 2015.
4. Jeliński R. M., Zadania i rola instytucji domu kultury na przykładzie działalności Wejherowskiego Centrum Kultury, Praca Dyplomowa, Kaszubsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Wejherowie, Wejherowo 2006.
5. Kalwaria Wejherowska. Żywy pomnik kultury barokowej na Pomorzua, red.: K. Krawiec – Złotkowska, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz Urząd Miejski w Wejherowie, Wejherowo 2008.
6. Klein St., Ruch Pielgrzymkowy na Kalwarię Wejherowską, Klasztor OO. Franciszkanów w Wejherowie, Wejherowo 1997.
7. Korzeniak G., Obszary funkcjonalne miast, procesy metropolizacji, warunki dla kształtowania policentrycznego rozwoju systemu osadniczego Polski, w: Małe i średnie miasta w policentrycznym rozwoju polski, Instytut Rozwoju Miasta, Kraków 2014.
8. Labuda G., Kulturotwórcze oddziaływanie miasta na przykładzie dziejów Wejherowa, w: Wejherowo, dzieje, kultura, środowisko. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko – Pomorskiej, Wejherowo 1993.
9. Osowicka R., Bedeker Wejherowski, Gdańsk 1996.
10. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030, Gdańsk 2016.
11. Strategia Obszaru Metropolitalnego Gdańsk- Gdynia- Sopot 2030, Gdańsk 2015.
12. Strategia Rozwoju Miasta Wejherowa na lata 2002 – 2011, Wejherowo 2002.
13. Strategia Rozwoju Miasta Wejherowa na lata 2012 – 2022, Wejherowo 2012.
14. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, Gdańsk 2012.
15. Stryszak E., Stosunki społeczno – polityczne w Wejherowie w latach 1920 – 1939, Pomerania, 1965, nr 5 – 6 i 1966, nr 1 – 2.
16. Szewz J., Bieszk B., Kształcenie nauczycieli i 350 lat szkolnictwa w Wejherowie. W 25 – lecie likwidacji Liceum Pedagogicznego, Wejherowo 1994.

17. Województwo Gdańskie w XX – leciu Polski Ludowej, Gdańsk 1965.

Wejherowo 2016 rok – galeria zdjęć

Rynek z ratuszem w świątecznej iluminacji

ul. Sobieskiego – deptak z rzeźbą Remusa

Szlak Nut Kaszubskich – obelisk z literą Alfabetu Kaszubskiego

Wejherowskie Centrum Kultury – Filharmonia Kaszubska

Kalwaria Wejherowska – Kaplica Spotkania z Matką

Park Miejski im. Aleksandra Majkowskiego

Kryta pływalnia przy Zespole Szkół nr 3

Osiedle Fenikowskiego

ul. Wałowa po modernizacji

Promenada wzdłuż rzeki Cedron